

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Analýza činnosti Horské služby za období 2010 – 2014

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Ing. et Mgr. Miloš Fiala, Ph.D.

Vypracovala:

Julie Janděčková

Praha 2015

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. et Mgr. Miloši Fialovi, Ph.D. za odborné vedení práce a za cenné rady, dále Michalu Klimešovi za poskytnutí informací z oblastí zásahů Horské služby ČR a dat potřebných ke zpracování této práce a hlavně Ing. et Mgr. Josefu Viláškovi za cenné informace, možnost využití jeho zkušeností a trpělivost se mnou.

Abstrakt

Název: Analýza činnosti Horské služby za období 2010 - 2014

Cíle: Cílem této diplomové práce je zpracování a statistické vyjádření zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014 na území České republiky. Dále si práce klade za cíl souhrnně popsat historický vývoj Horské služby ČR, popsat podrobněji místo jejího působení a činnosti, při kterých se stávají nehody nejčastěji.

Metody: V této práci jsou použity metody obsahové analýzy a metody sběru dat z dostupných zdrojů a materiálů, metoda popisné statistiky a následné srovnání dat. Získaná data jsou prezentována prostřednictvím tabulek a grafů, které jsou detailně popsány a zhodnoceny.

Výsledky: Výsledkem práce je souhrnný popis Horské služby ČR od vzniku až po současnost, její působení a legislativní pravomoc. Dále jsou popsány horské oblasti, kde Horská služba ČR působí a má své stanice. Jsou zde sepsána a vyhodnocena číselná data všech zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014. Tato data jsou doložena přehlednými tabulkami s přesnými počty zásahů a podpořena grafy pro lepší zhodnocení.

Klíčová slova: analýza, činnost, služba, hory, technika

Abstract

Title: Analysis of the Mountain Rescue Service activities for the period 2010 – 2014

Objectives: This thesis objective is about the processing and statistical expression of actions of the Mountain Rescue Service of the Czech Republic for the period 2010 – 2014 in Czech Republic. Furthermore, the thesis aims to closely describe and summarize the historical development of the Mountain Rescue Service of the Czech Republic. Where it operates and activities when the most incidents happen.

Methods: This thesis uses methods of content analysis, data mining from available resources and materials, method of descriptive statistics and subsequent comparison of data. The data obtained are presented via tables and graphs, which are described in detail and reviewed.

Results: Result of this thesis is complex description of the Mountain Rescue Service of the Czech Republic, establishment, presence and legislative powers. Also the description, where Mountain Rescue Service operates and has stations. It includes structured data of all actions of Mountain Rescue Service in Czech Republic during 2010 - 2014.

Keywords: analysis, activity, service, mountain, technic

Obsah

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	12
1.1. PRÁCE HORSKÉ SLUŽBY ČR V RÁMCI IZS	15
2. HORSKÁ SLUŽBA	17
2.1. HISTORIE HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	17
2.1.1. VÝVOJ HS PO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLCE.....	19
2.1.2. VÝVOJ PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE.....	19
2.1.3. SOUČASNOST	20
2.2. VZNIK HORSKÉ SLUŽBY ČR	21
2.2.1. HORSKÁ SLUŽBA ČR z.s.....	21
2.2.2. HORSKÁ SLUŽBA ČR o.p.s.....	23
2.3. POSLÁNÍ A ÚKOLY HORSKÉ SLUŽBY	25
2.4. ODBORNÉ KOMISE	27
2.5. SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLÓGŮ ČR	27
2.6. JEDNOTNÉ TELEFONNÍ ČÍSLO	28
3. HORSKÝ PROFIL	29
3.1. BESKYDY	30
3.2. JESENÍKY	31
3.3. JIZERSKÉ HORY	32
3.4. KRKONOŠE	32
3.5. KRUŠNÉ HORY	33
3.6. ORLICKÉ HORY	34
3.7. ŠUMAVA	35
4. MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V HORSKÝCH OBLASTECH.....	37
4.1. NEANTROPOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	37

4.2.	ANTROPOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	39
4.3.	NEÚRAZOVÉ STAVY	40
5.	ČINNOSTI PŘI NEHODÁCH	42
	CÍLE A ÚKOLY	43
	METODIKA PRÁCE	44
	DESKRIPTIVNĚ – ANALYTICKÁ ČÁST	45
6.	STATISTIKY ČINNOSTI HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 2010 - 2014... 45	
6.1.	ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 12. 2009 – 30. 11. 2010 46	
6.2.	ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 12. 2010 – 31. 10. 2011 48	
6.3.	ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 11. 2011 – 31. 10. 2012 50	
6.4.	ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 11. 2012 – 30. 11. 2013 52	
6.5.	ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 12. 2013 – 30. 11. 2014 54	
6.6.	SOUHRN ZÁSAHŮ ZA OBDOBÍ 2010 - 2014	56
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	63
	SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK.....	66

SEZNAM ZKRATEK A POUŽITÝCH SYMBOLŮ

GPS – Global Position System – Globální polohovací systém

FIS – Fédération Internationale de Ski – Mezinárodní lyžařská federace

HS ČR, o.p.s. – Horská služba České republiky, obecně prospěšná společnost

HS ČR, o.s. – Horská služba České republiky, občanské sdružení

HS ČR, z.s. – Horská služba České republiky, zapsaný spolek

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IKAR – Mezinárodní komise alpského záchranářství

IZS – Integrovaný záchranný systém

LZS – Letecká záchranná služba

PZZS – poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

SZBK ČR – Svaz záchranných brigád kynologů České republiky

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

ÚVOD

Dnes žijeme ve zrychlené době plné vědeckých pokroků a vůbec pokroků ve všech oblastech lidského vědění. Po velkém pracovním nasazení musí přijít i odpočinek. Lidé se dnes snaží trávit odpočinek aktivním způsobem. Jak jinak trávit čas v zimě než vyrazit za čerstvým vzduchem na hory. S vzrůstajícím počtem návštěvníků horských oblastí, vzrůstá i potřeba zajištění bezpečnosti těchto návštěvníků. A právě z potřeby zajištění bezpečnosti návštěvníků hor vznikla před 80 ti lety Horská služba ČR.

V zimním období se volnočasové aktivity obyvatelstva odehrávají ve velké míře na horách, kde je potřeba zajistit jejich bezpečnost. Hory jsou symbolem divoké přírody, dobrodružství, ale i nebezpečí. Každý den se po horách pohybují stovky až tisíce lidí a ne všichni jsou zvyklí a informovaní, o tom jak se na horách chovat. O jejich bezpečnost se naštěstí stará Horská služba ČR. Návštěvníci hor objevili, že i v létě může být na horách stejně dobře jako v zimě. Takže mýtus, že Horská služba ČR zachraňuje jen v zimě je dávno passé. Naopak Horská služba ČR má v létě spoustu práce. Nejen se zachraňováním, ale i s přípravou na zimní období, obnovou všech strojů. Horská služba ČR se v létě účastní mnoha školení nejen v rámci České republiky, ale vyměňuje si bohaté zkušenosti i se zahraničními kolegy jako například na přelomu října a listopadu 2011, kdy proběhlo školení ve švýcarském Zermattu, kde se členové Horské služby ČR dozvěděli mnoho zajímavých vychytávek a pomůcek při záchraně a vyzkoušeli nové způsoby záchrany.

S přibývajícím zájmem o zimní aktivity, vznikají nová horská střediska a tím pádem nová místa, kde dochází ke zranění a je potřeba v těchto místech zajistit dostupnost příjezdu Horské služby ČR, to se bohužel ne vždy děje. Bohužel za tyto nedopatření z největší části může finanční nákladnost pořízení všech strojů a vybudování vhodného místa. Je důležité si uvědomit, co je důležitější než bezpečnost a záchrana lidského života. Sběrem a vyhodnocením dat za období 2010 – 2014 bych chtěla upozornit na to, jaké důležité uplatnění má Horská služba ČR v horských oblastech a že je důležité tuto organizace podporovat nejen co nejvíce pomáhat při jejich práci věcnými a podstatnými informacemi, když se staneme účastníky nehody, ale také ze strany států a horských

středisek finančními prostředky, které jsou stěžejní pro fungování Horské služby ČR.

Cílem této diplomové práce je tedy analýza a vytvoření uceleného přehledu zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014 na území České republiky. Dále si práce klade za cíl souhrnně popsat historický vývoj Horské služby ČR, vznik a její působení, poznat horské oblasti, kde působí Horská služba ČR a hlavně na základě získaných dat popsat a ukázat potřebu a vytížení Horské služby ČR a potřebnost této práce pro obyvatele České republiky.

TEORETICKÁ ČÁST

1. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Integrovaný záchranný systém (dále jen IZS) je propracovaný systém spolupráce a koordinace složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádnou událost. IZS je právně vymezený, otevřený systém koordinace a spolupráce. Dále je IZS součástí systému vnitřní bezpečnosti státu a podílí se na naplňování ústavního práva občanů na poskytnutí pomoci v případě ohrožení zdraví nebo života ze strany státu.

Základní složky IZS:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
- Policie České republiky.

Ostatní složky IZS:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky, Hradní stráž),
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (např.: Celní správa ČR, Vězeňská služba ČR, Bezpečnostní informační služba),
- ostatní záchranné sbory (např.: Báňská záchranná služba),
- orgány ochrany veřejného zdraví (hygienické stanice),
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby (např. komunální služby),
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím

Tyto ostatní složky Integrovaného záchranného systému poskytují při záchranných a likvidačních pracích pomoc na vyžádání. Poskytování plánované pomoci na vyžádání se zahrnuje do poplachového plánu IZS. Plánovanou pomoc na vyžádání jsou povinny poskytovat:

- ministerstva, územní správní úřady, orgány krajů a obcí v mezích své působnosti,
- právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem nebo uživatelem stavby civilní ochrany,
- stavby dotčené požadavky civilní ochrany,
- poskytovatelé akutní lékařské péče, kteří mají zřízen urgentní příjem,
- ostatní složky IZS,
- ostatní osoby, které se k tomu smluvně zavázaly.

Základním právním předpisem pro IZS je zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje IZS a jeho složky a hlavně celkovou koordinaci všech základních i ostatních složek. IZS se používá k přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma a více složkami IZS.

IZS vznikl z potřeby činnosti záchranářů při složitých haváriích, nehodách a živelních pohromách, kdy je potřeba organizace všech složek, které mohou svými silami či prostředky přispět k provedení záchrany osob, zvířat, věcí nebo životního prostředí. Je to systém spolupráce a koordinace složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při provádění záchranných a likvidačních prací tak, aby byl tento proces co nejrychlejší a nejúspěšnější s minimálními ztrátami a aby si vzájemně nikdo nepřekážel.

V případě zásahu IZS, jsou na místě vzniku mimořádné události dvě a více složek IZS a je třeba společně řešit vzniklou situaci. Způsob řízení prací závisí především na druhu a rozsahu mimořádné události a také na počtu a druhu složek, podílejících se na těchto pracích. Způsob řízení lze rozdělit do těchto úrovní:

- taktická,

- operační,
- strategická.

Při řízení na **taktické úrovni** odpovídá za veškerou činnost související se záchrannými a likvidačními pracemi velitel zásahu. Velitelem zásahu je velitel jednotky požární ochrany, pokud zvláštní právní předpisy nestanoví jinak. Velitel zásahu řídí záchranné a likvidační práce a koordinuje činnost jednotlivých složek IZS na místě zásahu.

Podle zákona o IZS a vyhlášce Ministerstva vnitra ČR č. 247/2001 Sb., o organizace a činnosti jednotek požární ochrany má velitel zásahu rozsáhlé pravomoci při provádění záchranných a likvidačních prací. Velitel zásahu rozhoduje o zahájení a ukončení činnosti k záchraně, může zakázat nebo omezit vstup osob na místo mimořádné události, vyžaduje evakuaci osob nebo stanoví jiná dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí. Velitel zásahu může také přijmout osobní pomoc, čímž se rozumí pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy.

V operačních střediscích základních složek IZS probíhá řízení na **operační úrovni**, přičemž operační a informační střediska Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen HZS ČR) jsou současně operačními a informačními středisky IZS. Operační střediska jsou zřízena v krajích a na ministerstvu vnitra a zajišťují obsluhu linek tísňového volání 150, 155 a 158. Operační a informační středisko IZS kraje zajišťuje příjem linky tísňového volání 112, určené v současné době především cizincům a je hlavním operačním střediskem, ve kterém se koordinuje veškerá činnost IZS.

Strategickou úroveň řízení tvoří přímé angažování starosty obecního úřadu s rozšířenou působností, hejtmana kraje nebo ministerstva vnitra do koordinační činnosti při provádění záchranných a likvidačních prací v případě, že jsou o to požádáni velitelem zásahu. Zpracované krizové plány využívá krizový štáb, který je k této činnosti využíván jako pracovní orgán (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014).

Mimořádná událost je událost, která přichází většinou neočekávaně, ohrožuje lidské životy a zdraví obyvatel a způsobuje škody na majetku a životním prostředí. Mimořádná událost je v zákoně č 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně

některých zákonů definována jako *škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*. Záchrannými pracemi se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení působení rizik vzniklých mimořádnou událostí a vedoucí k přerušení jejich příčin. Likvidační práce jsou činnosti vedoucí k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.

Česká republika má výhodu, ve srovnání s ostatními evropskými a jinými zeměmi světa, že zůstává ušetřena dopadu maximálních možných následků mimořádných událostí. Na území České republiky se totiž téměř vůbec nevyskytují ropné havárie, zemětřesení ve své největší ničivé síle, vulkanická činnost apod. Přesto by tyto mimořádné události neměly být podceňovány, protože dokážou způsobit značné ztráty jak obyvatelstvu, tak hospodářské sféře. Jedná se hlavně o dopravní havárie, požáry, zhoršování životního prostředí, biologické nákazové situace (Hrivnák, 2009).

Mimořádné události se dělí na dvě hlavní skupiny - na neantropogenní mimořádné události a antropogenní mimořádné události. Antropogenní mimořádné události pak rozdělujeme na technogenní (průmyslové havárie atd.), agrogenní (znečištění vodních zdrojů atd.), sociogenní interní (vnitrostátní společenská krize) a sociogenní externí (mezinárodní ozbrojený konflikt). Přírodní se poté dělí na abiotické (neživá příroda) a biotické (živá příroda).

1.1.PRÁCE HORSKÉ SLUŽBY ČR V RÁMCI IZS

Spolupráce jednotlivých složek IZS vychází z charakteru plněných úkolů. Úkoly, které provádí Horská služba ČR v rámci IZS jsou:

- Organizuje a provádí záchranné a pátrací akce v horském terénu,
- Poskytuje první pomoc a zajišťuje transport zraněných,
- Vytváří podmínky pro bezpečnost návštěvníků hor,
- Informuje veřejnost o povětrnostních a sněhových podmínkách,
- Provádí hlídkovou činnost.

Horská služba po poskytnutí první pomoci, dopraví svými prostředky a silami zraněného k nejbližší místní pozemní komunikaci, aby mohlo dojít k předání zraněného do péče Zdravotnické záchranné služby (dále jen ZZS). Pokud jde o pátrací akci, vážnější zranění, jako například poranění hlavy, či jiných životně důležitých orgánů nebo pokud jde o jiný zásah, kdy je potřeba spolupráci s helikoptérou, Horská služba ČR může požádat o spolupráci Leteckou záchrannou službu (dále jen LZS), Policii ČR nebo Armádu ČR.

Horská služba ČR jako součást IZS může být využita při akcích základních i ostatních složek IZS, zároveň může být využita při mimořádných událostech mimo její tradiční působení, tedy mimo oblasti v horách. Horská služba ČR je volána kvůli své technice, kterou vlastní - terénní vozy, sněžné skútry, čtyřkolky. Nebo také kvůli své lezecké výbavě a celkové vybavenosti do hor a také kvůli skvělé znalosti horolezectví, místního prostředí pokud je potřeba, práci ve výškách nebo spolupráci s Leteckou záchrannou službou.

Prakticky můžeme říci, že Integrovaný záchranný systém, respektive jeho složky, které akci koordinují a účastní se jí, volají Horskou službu ČR v případě zásahu v nepřístupném terénu, protože Horská služba ČR má pro tyto situace vyškolené pracovníky a odpovídající techniku.

Policie ČR volá ke spolupráci Horskou službu ČR hlavně v případě pátrání po pohřešované osobě v horském terénu. Členové HS ČR mohou být nápomocni kvůli své dobré znalosti místního terénu. Spolupráce při hledání pohřešované osoby funguje i naopak. Horská služba ČR může požádat o pomoc Policii ČR, která má k dispozici vrtulník s termovizí a tím pomoci nalézt pohřešovaného v horách (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014).

2. HORSKÁ SLUŽBA

Horská služba ČR je specializovaná záchranná organizace, která zajišťuje bezpečí na českých horách, poskytuje první pomoc a pomáhá s transportem zraněných, vytváří podmínky pro bezpečnost pohybu a pobytu návštěvníků na horách a další práce, které vyplývají z poslání Horské služby ČR, zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a z členství v mezinárodním sdružení IKAR

Horská služba ČR pomáhá turistům a obyvatelům hor v případech, kdy se dostanou do ohrožení na životě. Při své práci používají speciální techniku a znalosti z výcviku. Bezpečí na horách je zajišťováno 24 hodin denně po celý rok, v dnešní době to není již otázka jen letní a zimní sezony, ale záchranné akce jsou prováděny po celý rok.

Horská služba ČR nepatří mezi zdravotnické zařízení, tudíž záchranáři nepatří mezi zdravotnické pracovníky, neposkytují odbornou zdravotní péči, ale pouze laické ošetření, které je ovšem na profesionální úrovni. Úkolem Horské služby je poskytnout okamžitou první pomoc, informovat o stavu zraněného dispečera či dispečerku zdravotní záchranné služby a provést transport zraněného z nepřístupné oblasti pro Zdravotnickou záchrannou službu do nejbližšího zdravotnického zařízení.

Oblasti, ve kterých Horská služba ČR působí, se nacházejí v Krušných horách, Jizerských horách, Krkonoších, Orlických horách, Jeseníkách, Beskydech a na Šumavě (Fiala, Vilášek, 2010).

2.1.HISTORIE HORSKÉ SLUŽBY ČR

První návštěvníci hor byli lovci zvěře, táhli se do hor za potravou. Dále hledači zlata, kteří chtěli zbohatnout a bylinkáři, kteří do hor zavítali za poznáním a novými bylinkami. První dochované záznamy o horských turistech můžeme nalézt v Balbínově rukopisu datovanému roku 1679.

Aby měli lidé blíže k horám, začali stavět svá obydlí ve vyšších nadmořských výškách, ale nejen pro sebe, ale i pro pocestné a návštěvníky hor, které lákala krásná příroda. I

kvůli tomu, se na horách začalo objevovat více lidí, a proto se již roku 1662 začalo využívat tyčového označení mezi boudami.

Avšak tyče nezavedou návštěvníky hor do neznámých koutů pohoří, a proto se hosté obraceli na domácí obyvatele a znalce hor, aby využili jejich znalostí terénu, a proto vznikla v roce 1850 koncesovaná služba průvodců a nosičů (Endersch, 1983).

K rozvoji návštěvnosti hor pomohlo založení turistické organizace Klub českých turistů (KČT), který byl založen roku 1888 v Praze.

K dalšímu zvýšení návštěvnosti hor došlo s rozvojem běžeckého lyžování, rozvoj zimních radovánek a zábavných aktivit na horách vedl ke vzniku českých lyžařských spolků. Avšak lyžování nepřinášelo jenom příjemné chvílky, při lyžování, jako při jakémkoli jiném sportu, hrozí riziko úrazu. V zimě roku 1900 vedl Rössler-Ořovský skupinu lyžařů kolem Sněžných jam v Krkonoších a pod posledním členem výpravy se utrhla sněhová přívěš a on se zřítíl dolů. Na pomoc jim přijeli členové dobrovolného hasičského sboru ze Špindlerova Mlýna. Byla to první organizovaná záchranná akce v Krkonoších (URL₂).

K první organizované záchranné akci v Jizerských horách došlo 19. února 1909, když tři turisty překvapila vánice. Jeden z turistů byl zraněn a nebyl schopný se sám dopravit do bezpečí. Na pomoc jim přijel hostinský Linke z Ferdinandova údolí se svým synem, zachránci využili k transportu kanadských saní a na základě této záchranné akce vzniklo tyčové značení v Jizerských horách, které nechal zavést Německý horský svaz na Ještědu.

Dne 24. března 1913 zahynuli při závodě v běhu na 50 kilometrů v Krkonoších Václav Vrbata a jeho přítel Bohumil Hanč. Vrbata ve sněhové vánici nasadil svůj život pro kamaráda, tím že Hančovi poskytl část svého oděvu. Tento čin byl posuzován jako základní čin v pomoci člověku v horách a proto se 24. březen slaví jako Den Horské služby ČR (URL₃).

2.1.1. VÝVOJ HS PO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLCE

Po první světové válce dochází k rozvoji lyžařství v českých zemích, s tím se v horách objevuje stále více návštěvníků. Souběžně s narůstajícím množstvím turistů se bohužel zvyšuje i počet tragických nehod a úrazů.

Opatření pro zajištění bezpečnosti turistů se ujali místní obyvatelé ze Špindlerova Mlýna. K nim se přidružili místní hasiči, které již řadu let lékaři školili k poskytování první pomoci v horách. Všichni tito lidé byli opravdu výbornými znalci hor, avšak neměli jednotné velení, proto jejich efektivita nebyla vždy bezproblémová.

V zimě 1934/35 vznikl samostatný záchranný sbor o šesti oddílech. Oddíly byly tvořeny z hasičských jednot, lyžařských učitelů a sportovní školy Slalom. Tato zima znamenala tvrdou zkoušku pro členy tvořící se Horské služby. Ti však tuto zkoušku zvládli a tak 12. května 1935 byla založena jednotná organizace Horské služby v Krkonoších. Předsedou výboru se stal okresní hejtmán ve Vrchlabí Dr. Vaina. Vývoj organizace byl rychlý, jediným velkým nedostatkem bylo materiální vybavení, to stále chybělo.

Druhá světová válka, a s ní spojená politická situace, přerušila existenci Horské služby, naštěstí však jen co do oficiálního stanoviska, podstata práce přetrvávala dále i za okupace (URL₂).

2.1.2. VÝVOJ PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Po skončení druhé světové války dochází v září 1945 k obnovení Horské služby v Krkonoších.

Kvůli dobrým zkušenostem pracovníků Horské služby, kteří předávali své znalosti a zkušenosti dál, vznikali v dalších letech záchranné spolky v Čechách a na Moravě jako pobočky právě Horské služby. V roce 1948 v Jeseníkách a na Šumavě, v roce 1949 v Orlických horách, 1951 v Beskydech, 1954 v Jizerských horách a 1955 v Krušných horách. V roce 1950 se usnesl aktiv dobrovolných pracovníků Horské služby a požádal

o zařazení do tehdejšího Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport v Praze. Byly zde schváleny stanovy Horské služby (Endersch, 1983).

Dne 1. prosince 1954 dochází ke sjednocení dvou záchranných organizací v republice – Horské záchranné služby a Tatranské horské služby – byla ustavena Horská služba s celostátním působením. Došlo ke změně odznaku a byly vytvořeny oblastní komise Horské služby, které byly řízeny šestičlennou ústřední komisí. Od tohoto roku nastal na celém území republiky velký rozvoj Horské služby. Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport byl zrušen v roce 1957 a byl vytvořen Československý svaz tělesné výchovy, pod jehož vedení spadá i Horská služba v celé republice.

S růstem a rozmachem Horské služby roste i materiální vybavení záchranných stanic i členů Horské služby. Kromě základních pomůcek, jako jsou svozná prostředky, lyžařská a horolezecká výstroj a oblečení, se do vybavení Horské služby přidávají i další pomůcky pro záchrannou preventivní činnost. Začínají se například používat SOS telefony. Rozvíjí se činnost uplatnění trénovaného psa pro záchrannou práci v lavinách. V roce 1972 byla založena střediska lavinové prevence v Krkonoších a Jasně v Nízkých Tatrách a další důležité pomůcky.

Postupně se stala Horská služba jednou z nejlépe vybavených horských služeb ve východní Evropě. Pomohla k tomu také účast na pravidelných zasedáních a kongresech IKAR – Mezinárodní federace záchranných služeb při UIAA. Na mezinárodním symposiu ve Vysokých Tatrách roku 1967, byla Horská služba ČSSR přijata za člena IKAR, po boku dalších záchranných služeb v Evropě (URL₃).

2.1.3. SOUČASNOST

Horská služba ČR se po roce 1990 stává speciální záchranářskou organizací s jednotlivými oblastmi, které mají svoji právní subjektivitu – Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky a Beskydy.

2.2. VZNIK HORSKÉ SLUŽBY ČR

V roce 2001 na základě tehdy platného zákona č. 83/1990 Sb. vznikl jeden právní subjekt – občanské sdružení Horská služba České republiky, které je financováno z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví, založené na základě zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, v platném znění.

V roce 2004 se rozhodlo, že bude Horská služba ČR zastřešována Ministerstvem pro místní rozvoj, jako podpora cestovního ruchu. Na základě rozhodnutí vlády došlo ke vzniku obecně prospěšné společnosti – Horská služba ČR, o.p.s., která od 1. 1. 2005 společně s občanským sdružením Horská služba ČR o.s. zajišťovala veškerou činnost horské služby v rámci celé České republiky (URL₂).

S účinností od 1. 1. 2014 dochází ke zrušení zákona o sdružování občanů a k přesunu právní úpravy občanských sdružení do nového občanského zákoníku. Pro občanské sdružení Horská služba ČR o.s. to znamená, že toto občanské sdružení zaniká a vzniká místo toho zapsaný spolek Horská služba ČR, z.s. Spolky jsou zapsány v novém rejstříku vedeném soudy, do kterého ho zapíše Ministerstvo vnitra samo. Občanská sdružení, tedy teď již spolky musí změnit stanovy a název. Tato úprava nemá vliv na fungování a činnost Horské služby ČR a struktura Horské služby ČR zůstává stejná.

2.2.1. HORSKÁ SLUŽBA ČR z.s.

Základním organizačním článkem Horské služby ČR, z.s. je **okrsek**. V čele okrsku je vedoucí, kterého si mezi sebou volí členové z daného okrsku. Vyším organizačním článkem je **oblast**. Výkon činnosti Horské služby ČR, z.s. se organizuje především v rámci oblastí, kterými jsou Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky a Beskydy.

Oblast plně a samostatně zabezpečuje výkon působnosti Horské služby ČR na svém území na základě požadavků Horské služby ČR, o.p.s., a to v souladu se Stanovami,

Statutem, ostatními vnitřními předpisy, jakož i obecně platnými normami. *Oblast* je řízena Radou oblasti, kterou tvoří vedoucí jednotlivých okrsků a dva zaměstnanci HS ČR, o.p.s. – náčelník oblasti a oblastní metodik. V čele stojí volený předseda Rady oblasti.

Nejvyšším orgánem Horské služby ČR z.s. je **Valná hromada**. *Valnou hromadu* Horské služby ČR tvoří delegáti – členové Horské služby ČR s právem hlasovacím. *Valná hromada* se schází nejméně 1x ročně.

Nejvyšším řídicím orgánem Horské služby ČR je **Rada Horské služby ČR**. *Rada Horské služby ČR* se skládá z předsedů rad jednotlivých oblastí, kteří si mezi sebou volí předsedu. Předsedy v současnosti jsou na Šumavě Martin Kocum, v Krušných horách Bohumil Havel, v Jizerských horách Vladimír Hošic, v Krkonoších Adolf Klepš, v Orlických horách Čeněk Petr, v Jeseníkách Michal Klimeš, v Beskydech Jan Camfrla. Statutárním zástupcem Horské služby ČR je předseda *Rady Horské služby ČR*, kterým je v současné době Adolf Klepš z Krkonoš.

Členem Horské služby ČR se může stát osoba starší 18 let, která má zájem se podílet na činnosti a splní podmínky stanovené Stanovami a Statutem. *Členem* Horské služby ČR může být ve formě: čekatel, dobrovolný člen, lékař Horské služby ČR a čestný člen. Podmínkami k přijetí člena – čekatele jsou: fyzická zdatnost, morální a charakterové vlastnosti, jako předpoklad řádného plnění povinnosti člena, znalost terénu v oblasti, kde bude přijímán, potvrzení lékaře o způsobilosti výkonu práce v Horské Službě ČR, maximální stáří 37 let v den podání přihlášky, dosažitelnost pro záchrannou činnost v příslušné oblasti s přihlédnutím k hranicím oblasti, písemná žádost o přijetí, doložená doporučením dvou členů Horské služby, kteří jsou nejméně 4 roky členy Horské služby ČR.

Dobrovolným členem Horské služby ČR se může stát čekatel, který je nejméně jeden, nejvíce však čtyři roky *čekatel* a který splňuje podmínky za *čekatele*, absolvoval

základní školu Horské služby ČR a složil předepsané zkoušky, byl schválen členskou schůzí okrsku a složil do rukou Předsedy Rady Horské služby ČR předepsaný slib.

Lékařem Horské služby ČR se může stát osoba s ukončeným medicínským vzděláním, která má zájem se podílet na činnosti Horské služby ČR a to tím, že provádí teoretickou i praktickou výuku zdravotní péče v rozsahu učebnice Horské služby ČR v okrsku (oblasti) po dohodě s náčelníkem okrsku (oblasti) dle potřeb daného okrsku (oblasti). Práci lékařů Horské služby ČR koordinuje lékařská komise Horské služby ČR.

Na lékaře Horské služby ČR se nevztahují práva a povinnosti člena Horské služby ČR, avšak musí projít přezkoušením z lyžování. Vybavení výstrojí a výzbrojí řeší směrnice o vybavování. Do služeb bude stavěn po dohodě s vedením okrsku s následným schválením náčelníkem oblasti. Ve službě musí být viditelně označen „lékař HS“. Nemusí mít trvalou působnost v dané oblasti. Vztahuje se na něj pojištění člena Horské služby ČR.

Čestným členem Horské služby ČR se může stát dobrovolný člen Horské služby ČR, který ukončil svoji aktivní činnost u Horské služby ČR, dlouhodobě aktivně pracoval v Horské službě ČR nebo v souvislosti s výkonem služby v Horské službě ČR utrpěl trvalou újmu na zdraví znemožňující plnit povinnosti člena (URL₄).

2.2.2. HORSKÁ SLUŽBA ČR o.p.s.

Horská služba ČR o.p.s. vznikla na základě rozhodnutí vlády ČR, kdy Ministerstvo pro místní rozvoj 21. 12. 2014 založilo obecně prospěšnou společnost Horská služba ČR o.p.s.

Horská služba ČR o.p.s. provádí zejména:

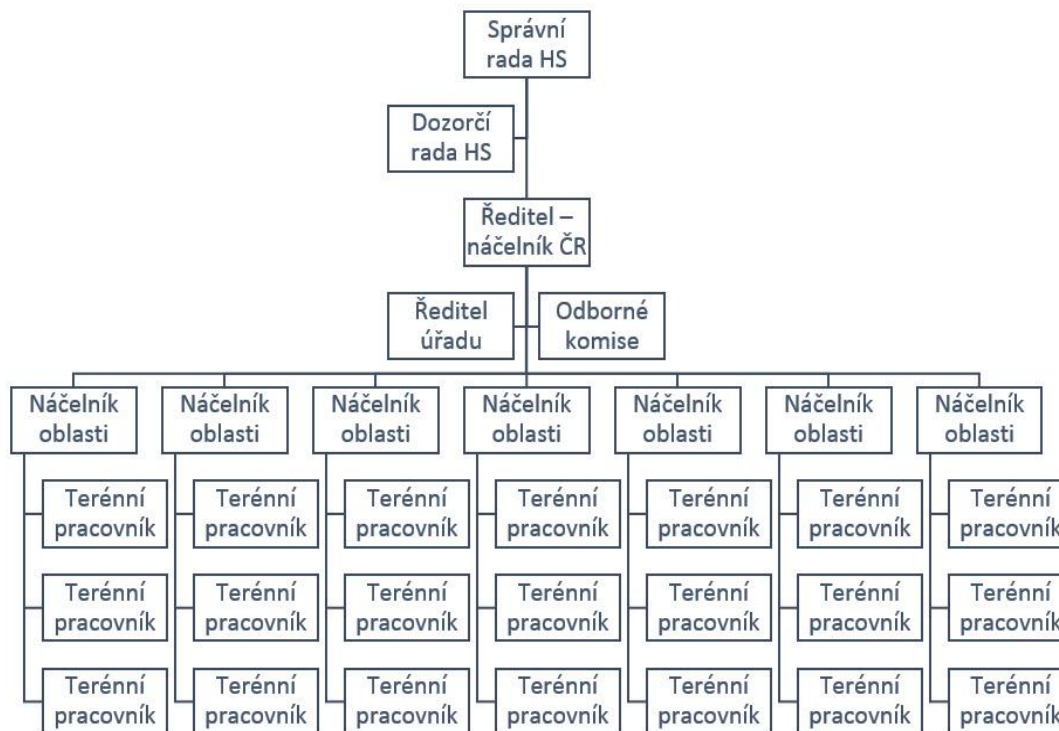
- organizuje a provádí záchranné a pátrací akce v horském terénu,
- poskytuje první pomoc, zajišťuje transport nemocných a raněných,
- vytváří podmínky pro bezpečnost návštěvníků hor,
- zajišťuje provoz záchranných a ohlašovacích stanic Horské služby ČR,
- provádí instalaci a údržbu výstražných a informačních zařízení,
- vydává a rozšiřuje preventivně-bezpečnostní materiály,

- informuje veřejnost o povětrnostních a sněhových podmínkách na horách a svých opatřeních k zajištění bezpečnosti na horách,
- sleduje úrazovost, zpracovává úrazovou statistiku, na základě které provádí rozbor příčin úrazů na horách, navrhuje a doporučuje opatření k jejímu snížení,
- provádí hlídkovou činnost na hřebenech hor a na sjezdových tratích, pohotovostní službu na stanicích a domech Horské služby a lavinová pozorování,
- ve vztahu k občanskému sdružení Horská služba České republiky:
 - provádí a zajišťuje školení členů občanského sdružení Horská služba České republiky a dalších osob účastnících se na záchranných a pátracích akcích v horském terénu,
 - zajišťuje materiálně technické vybavení občanského sdružení Horská služba České republiky,
 - podporuje činnost občanského sdružení Horská služba České republiky.
- spolupracuje s ostatními záchrannými organizacemi v České republice i v zahraničí,
- spolupracuje s orgány veřejné správy, ochrany přírody a životního prostředí a jinými orgány a organizacemi.

Horská služba ČR, o.p.s., je řízena **Správní radou**, jejíž členy jmenuje zakladatel. *Správní rada* je statutárním orgánem společnosti a v jejím čele jako předsedkyně Správní rady je známá politička Mgr. et Mgr. Věra Jourová a místopředsdou Ing. Jiří Houdek. Nejvyšším orgánem je **Valná hromada**. Kontrolním orgánem společnosti je **Dozorčí rada**, jejíž členy jmenuje zakladatel. Dále v Horské službě ČR o.p.s. působí **Ředitel**.

Ředitel – náčelník je statutárním orgánem společnosti. Řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. *Ředitele* jmenuje a odvolává správní rada. *Ředitel* Horské služby ČR, o.p.s., je dnes Mgr. Jiří Brožek. Výkon činnosti Horské služby ČR se organizuje především v rámci jednotlivých horských oblastí, kterými jsou Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky a Beskydy. V čele oblasti stojí náčelník oblasti, jmenovaný ředitelem. Organizační chod společnosti a činnost správní a dozorčí

rady zajišťuje **Úřad** Horské služby ČR (Ekonomické centrum), v jehož čele stojí ředitel úřadu – Ing. Lubomír Veselý (URL₅).

Obrázek 1 Struktura organizace Horské služby ČR (URL₅)

2.3.POSLÁNÍ A ÚKOLY HORSKÉ SLUŽBY

Hlavním úkolem a posláním Horské služby je pomáhat a zachraňovat lidské životy, poskytovat první pomoc a provádět transport zraněných z nebezpečných míst do přístupných oblastí pro Zdravotnickou záchrannou službu. Zkracovat čas pro poskytnutí první pomoci. Dostat se do míst, kam se ostatní záchranné složky ani neodvážejí. Horská služba by měla být schopna realizovat záchranné akce v nejtěžších klimatických podmínkách a prostředí obtížně dostupným technikou.

Největší část práce vykonává Horská služba ČR v zimním období na sjezdových, běžeckých tratích a také ve volném terénu. Starají se o prevenci na horách, do které spadá hlavně tyčové označení hřebenových cest, nebezpečných sjezdů a v oblastech

Krkonoš a Jeseníků, kde se nacházejí lavinové katastry, tam se starají o vyhodnocování lavinového nebezpečí. Díky těmto měřením může Horská služba ČR varovat turisty a také skialpinisty před místy, kde hrozí nebezpečí sesunutí lavin.

I letní období přináší pro Horskou službu ČR práci a povinnosti, služba zasahuje u případů spojených s horskou cyklistikou, paraglidingem nebo walkingem, a tyto případy bývají často finančně nákladné. Horská služba ČR využívá ke svým záchranným akcím skútry, čtyřkolky i těžká terénní vozidla.

Mezi další úkoly Horské služby patří informační a preventivní činnost. Informují o lavinovém nebezpečí, o blížících se meteorologických podmínkách, pravidlech na sjezdových a běžeckých tratích a také vydávají materiály o bezpečném pohybu na horách.

Na svých internetových stránkách (URL₃) informuje a doporučuje návštěvníkům hor jak se nejlépe vyhnout blížícímu nebezpečí a k tomu všemu nejlépe slouží Desatero Horské služby:

Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu:

1. Vždy pečlivě naplánovat trasu túry a vybavení na ni (nezapomenut na léky).
Túru plánovat podle fyzické a psychické kondice nejslabšího ze skupiny.
2. S předstihem získat co nejvíce informací o prognóze počasí, sněhové a lavinové situace.
3. Před odchodem na túru předat informace o trase a předpokládané době návratu.
Tempo na túře zvolit podle nejslabšího ze skupiny
4. Správně používat mapu, znát druhy značení turistických cest specifické pro jednotlivá pohoří.
5. Znat typy výstražných tabulí a jejich význam.
6. Nepohybovat se mimo značené cesty.
7. Mít s sebou lékárničku a v případě potřeby umět poskytnout první pomoc
8. Znat kontakty na Horskou službu, nebo na Zdravotní záchrannou službu. Mít vždy nabitý a zapnutý mobilní telefon.
9. Znat zásady chování pro případ zbloudění, pádu laviny, nebo zřícení v exponovaném terénu.

10. Nikdy nepodceňovat hory a nevystavovat nezodpovědným chováním do nebezpečí sebe ani ostatní.

2.4. ODBORNÉ KOMISE

Odborné komise byly zřízeny pro řešení odborné problematiky. Jedná se hlavně o zajištění materiálně-technického vybavení a také výchovu a výcvik nových členů, tzv. čekatelů.

Metodická komise - organizuje systém školení a doškolení svých členů, provádí školení i pro jiné subjekty, zajišťuje výběr a zavádění novinek v horolezeckém a záchranném materiálu.

Letecká komise - koordinuje činnost leteckých záchranářů HS a vytváří nové a ověřené postupy při záchranné práci s vrtulníkem.

Lékařská komise - sdružuje lékaře za všech oblastí, a vytváří jednotný systém v proškolení členů HS v poskytování první pomoci.

Lavinová komise - provádí pravidelné měření lavinové situace, vytváří jednotnou metodiku dle získaných novinek z IKARu.

Materiálová a technická komise - provádí výběr na nejvhodnější materiály a techniku pro celou členskou základnu HS (URL₆).

2.5. SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČR

Svaz záchranných brigád kynologů ČR (dále jen SZBK ČR) je společenskou organizací, zabývající se záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů. Jejich výcvik je veden k vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích. V zimních podmínkách jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním čase pak o vyhledávání osob zatoulaných a ztracených v nepřístupných

terénech. Nejčastěji jsou psi cvičeni na vyhledávání zavalených osob v sutinách zřícených domů, po výbuchu plynu, sesutých staveb atd.

Po vzoru alpských zemí a kolegů ze slovenských hor začala Horská služba ČR v českých horách využívat záchranných psů pro vyhledávání lidí z lavin. V posledních letech se však činnost kynologů Horské služby ČR nezaměřuje pouze na práci v lavinách, ale stále častěji se psů využívá i při pátrání po nezvěstných a zbloudilých turistech.

Kynologové Horské služby ČR působí obvykle na žádost spolupracujících složek Integrovaného záchranného systému, především Policie ČR. Většina psů u Horské služby ČR je cvičena na záchranu v „plochách“ – což znamená, že psi jsou cvičeni na hledání osob v rozsáhlých prostorech, horských oblastech nebo krajině.

Psovodů se svými psy je využíváno hlavně v nepřístupném terénu horských oblastí, ztěžujícím nebo vylučujícím vytváření pátracích rojnic. V horských oblastech se využívá nejen psovodů se služebními psy Horské služby ČR, ale také psovodů ostatních složek IZS (držitelé atestací MV se specializací k vyhledávání) (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014).

2.6. JEDNOTNÉ TELEFONNÍ ČÍSLO

Výjezd Horské služby ČR začíná telefonátem na tísňovou linku. Horská služba ČR se léta snažila o jednotné telefonní číslo, její snažení se vydařilo a tak od 15. prosince 2012 funguje jednotné nouzové telefonní číslo +420 12 10. Na rozdíl od ostatních tísňových linek je tato linka hrazena volajícím. Spojení bude podle místa, ze kterého turista volá, automaticky směřováno na dispečink Horské služby ČR v příslušné horské oblasti. Je důležité, aby volající vždy při volání na toto číslo použil předvolbu + 420. Nikdy si nemůžete být jistí, zda jste nebo nejste v dosahu české sítě. Stávající telefonní čísla na oblastní dispečinky Horské služby ČR budou ovšem dále fungovat (URL₇).

3. HORSKÝ PROFIL

Horská služba ČR působí v sedmi horských oblastech, které jsou určeny podle lokálních pohoří. Těmito oblastmi jsou Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Krušné hory, Orlické hory a Šumava. Tyto oblasti se dále dělí na okrsky.

Každé pohoří se vyznačuje svým určitým profilem, nadmořskou výškou a má své nepřehlédnutelné specifikum, kterým láká návštěvníky hor, i přesto jsou volnočasové aktivity v horských oblastech podobné. Jen početní zastoupení nadšenců každé volnočasové aktivity se mění podle toho kolik hory a její profil dokážou nabídnout a pojmout aktivistů. Bližším specifikům a proč se daným sportovním aktivitám daří lépe v určitých horách a ne v jiných se budeme věnovat níže v každé oblasti zvláště.

V každé horské oblasti má Horská služba ČR své stanice, kterými zajišťuje bezpečí na horách, a které tvoří zázemí v jednotlivých lokalitách. Počet stanic závisí na počtu lyžařských středisek, přístupu hor, rozloze celé oblasti a počtu návštěvníků hor.

Počet stanic Horské služby ČR:

- Beskydy – 9,
- Jeseníky – 7,
- Jizerské hory – 5,
- Krkonoše – 14,
- Krušné hory – 14,
- Orlické hory – 3,
- Šumava – 8.

Každá horská oblast má jedno své pracoviště, které slouží jako centrála – přijímá a zpracovává veškeré informace o dané oblasti a posílá je dále. V zimním období jsou v provozu všechny služebny. V letním období jen některé a to se řídí podle návštěvnosti dané oblasti a úrazovosti (URL₈)

3.1.BESKYDY

Beskydy se nacházejí v nejvýchodnější části České republiky. Nejznámějším místem a zároveň nejvyšším vrcholem je Lysá hora, která dosahuje výšky 1324 m. n. m. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je Ing. Radim Pavlica.

Beskydy se vyznačují zalesněným pohořím s oblými vrcholy, ze kterého jen občas vystupují skály na povrch. Beskydy mají ráz středohoří, které je prostoupeno řadou brázdovitých a kotlinových sníženin. Na příkrých stráních jsou časté svažné pohyby.

Beskydy jsou hojně navštěvované jak v zimním, tak i v letním období. V letním období jsou totiž v provozu denně tři z devíti stanic Horské služby ČR. A to díky Javorové a pohybu paraglidistů a také díky velké spádové oblasti, která patří pod tuto stanici. Uprostřed Beskyd je to Frýdlant, který může pomoci na severu i na jihu. A kvůli hojnému pohybu turistů slouží stanice Pustevny a také kvůli tomu, že může pomoci v oblasti Soláně i Javorníků.

Mezi členy Horské služby je Lysá hora vyhlášená, mluví o ní jako o specifickém místě, přitahuje spoustu turistů ve věku od miminek až po osmdesátníky a bohužel s tím souvisí i vysoká míra nejen úrazovosti, ale bohužel i úmrtnosti.

Beskydy jsou známy spíše malými lyžařskými středisky. Větších lyžařských středisek je tu málo oproti ostatním horským oblastem. Rozmach lyžařských středisek v Beskydech zastavila ochrana přírody.

Velkým specifíkem Beskyd jsou paraglidisté. V poslední době je tato oblast hojně navštěvována za tímto účelem. Jak již bylo řečeno, Beskydy jsou oblastí s oblými vrcholy a ty jsou pro paraglidisty nejlepším startovacím místem. Na druhou stranu díky své zalesněnosti spousta paraglidistů končí ve stromech a to je nejčastější důvod proč vyjíždí Horská služba ČR na pomoc.

Na Beskydy navazují Javorníky, které se nachází na rozhraní České republiky a Slovenska. Nejvyšším vrcholem Javorníků je Velký Javorník, který měří 1071 m. n. m. (Bulička, 2010).

3.2. JESENÍKY

Jeseníky se nacházejí na pomezí polského a českého Slezska, východních Čech a severní Moravy. Ve východní části se nachází nejvyšší hora Praděd 1492 m. n. m. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je Michal Klimeš.

V Jeseníkách se hodně projevilo hercynské vrásnění, po něm v menší míře následovalo alpínské vrásnění. Napříč horstvem prochází Červenohorský hlubinný zlom, který ho dělí na dvě části.

Jeseníky a Beskydy si jsou velice podobné a mají spoustu společných rysů. Obě oblasti hojně navštěvují turisté v letním i v zimním období. Celá oblast Jeseníků se vyznačuje bohatou sítí turistických značených cest, avšak v hřebenových partiích Jeseníků se na rozdíl od jiných pohoří nachází jen málo horských chat, což může být problém v případě nesnáží. Drsné počasí bývá v Jeseníkách často. Turisti i běžkaři musí počítat s tím, že záchytných bodů je málo.

Jeseníky jsou vyhledávanou oblastí pro sjezdové lyžaře a to nejen tradičně nejbohatší sněhovou nadílkou, ale i velkým rozmachem lyžařských středisek v posledních letech. Dnes najdeme na Jesenicku celkem 16 lyžařských středisek.

Jeseníky jsou v pořadí druhou oblastí v České republice s nejčastějším výskytem lavinových svahů a kotlů. Na prvním místě jsou Krkonoše. K pádu lavin v poslední době pomohl rozvoj trendu freeridového lyžování, což je lyžování ve volné přírodě a skialpinismus. Horská služba ČR provádí pravidelná lavinová měření v oblastech Velkého Kotle, Červené Hory a Kralického Sněžníku (Bulička, 2013).

3.3.JIZERSKÉ HORY

Jizerské hory jsou geomorfologickým celkem a nejsevernějším pohořím Česka. Smrk se svojí nadmořskou výškou 1124 m je nejvyšší hora české části. Větší část Jizerských hor se nachází na polské straně. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je René Mašín.

Pro Jizerské hory jsou charakteristické zarovnané povrchy ve vrcholových oblastech, tvořící tak vysoko položené náhorní plošiny, z nichž se zvedají žulové vrcholky a vyskytují se rašeliniště, což představuje nebezpečí utonutí. Tvar a hlavně svoji výšku Jizerské hory získaly během hercynského vrásnění ve třetihorách. Během čtvrtohor byly Jizerské hory zaledněny jen místy, přesto však Jizerské hory ledovec ovlivnil. V důsledku mrazového zvětrávání vznikly útvary, jako jsou například mrazové sruby a skalní hradby.

Jizerské hory jsou oblíbenou turistickou, rekreační a také sportovní destinací. V létě do Jizerských hor zavítají turisté hlavně kvůli cyklistice a v zimě kvůli vyhlášené Jizerské magistrále.

Jizerské hory jsou jedny z nejmenších horských oblastí v České republice. V blízkosti se nacházejí dvě velká města, ze kterých proudí v létě velké množství lidí v pozdějších hodinách do hor, a proto se musí Horská služba ČR soustředit na tuto dobu.

3.4.KRKONOŠE

Krkonoše jsou nejvyšším pohořím České republiky a nacházejí se v severních Čechách. Nejvyšší horou tohoto pohoří a zároveň celé České republiky je Sněžka, která měří 1603 m. n. m. a zároveň je neoblíbenějším horským místem. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je Adolf Klepš.

Krkonošský hřeben je 35 km dlouhý. Z dvaceti nejvyšších vrcholů České republiky leží patnáct z nich v Krkonoších. Vrcholové partie pohoří jsou spíše ploché a na severovýchod prudce spadají na polskou stranu. Na jihozápadě svahy spadají mnohem

mírněji do hlubokých dolin. Ve čtvrtohorách se zde vyskytovaly ledovce, které modelovaly zdejší krajinu a tyto modelované tvary a stopy mrazového zvětrávání jsou zde znát.

Vrcholy hor se nacházejí nad hranicí 1400 m a to se odráží na podnebí, z klimatického hlediska jsou Krkonoše jedny z nejdrsnějších hor. A i proto je zde největší zastoupení v počtu členů Horské služby ČR.

Práci členům Horské služby ČR ještě znepříjemňuje fakt, že Krkonoše jsou horskou oblastí s největším výskytem lavinového nebezpečí. Proti tomu se Horská služba snaží bojovat a spouští cvičné laviny. Jedním z nejznámějších případů bylo cvičení velkého rozsahu v roce 2009, kdy informace o lavině, ale už ne o tom, že je cvičná, prosákla do médií, která touto informací vystrašila celý národ.

V Krkonoších se nacházejí nejznámější lyžařská střediska: Harrachov, Pec pod Sněžkou, Špindlerův mlýn, která ročně jak v zimním období, tak i v letním období, navštěvují tisíce lidí, a proto je zde nejvíce služeben Horské služby ČR přes zimní sezonu (Bulička, 2011).

3.5.KRUŠNÉ HORY

Krušné hory jsou geomorfologický celek a pohoří podél česko-německých hranic na severozápadě Čech a jihu Saska. Jejich nejvyšším vrcholem je Klínovec, který měří 1244 m. n. m. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je Miroslav Güttner.

Krušné hory jsou kerné pohoří. Tvoří je nakloněná deska, jejíž okraj by vyzvednut podél zemského lomu. Proto směrem k severu klesají pozvolně, zatímco na jihu jsou omezené 500 – 700 m vysokým příkrým svahem. Pohyby na zlomových liniích, které se několikrát opakovaly, usnadnily také práci povrchové vodě a přispěly tak ke vzniku hlubokých příčných údolí a mocných kamenitých sutí a jiných zvětralin na horských svazích.

Krušné hory tvoří souvislé horské pásmo o délce 130 km a průměrné šířce 40 km. Je to velice dlouhá oblast, a tak musí být stanice Horské služby ČR rozšířeny co nejrovnoměrěji po celé délce pohoří. Vysokého příkrého svahu, ze kterého jsou tvořeny Krušné hory, využívají hojně lyžařská střediska. Krušné hory nejsou v průměru vysoké, ale díky severozápadnímu proudění mají sněhu většinou dostatek. Tyto hory jsou totiž první horskou „překážkou“ typického severozápadního proudění od Atlantiku, které se projevuje na místním klimatu tím, že zde dochází k prudké změně počasí, což znamená, že může hodně nasněžit, a není nic neobvyklého, když během chvíle začne do sněhové vrstvy pršet, což je pro Horskou službu ČR nejhorší varianta.

Kvůli snadné dostupnosti a blízkosti nejen velkých průmyslových měst jako je Ústí nad Labem, Teplice, Litvínov, Chomutov, Karlovy Vary, Sokolov atd., ale i hranic jezdí do Krušných hor mnoho obyvatel podkrušnohorské průmyslové aglomerace nebo občanů sousedního Německa. Navíc Česká republika i Německo jsou v této oblasti propojeny běžkařskými trasami a díky Schengenské dohodě o volném pohybu lidí je umožněn neomezený pohyb, proto je zde důležitá spolupráce s kolegy na druhé straně hranic. Krušné hory jsou také hodně vyhledávány cyklisty a hlavně horolezci, což se projevuje i na počtu záchranných akcí Horskou službou ČR (Bulička, 2012).

3.6. ORLICKÉ HORY

Orlické hory jsou pohoří a geomorfologický celek v severovýchodních Čechách, při hranici s Polskem a patří k menším horským oblastem. Jejich nejvyšším vrcholem je Velká Deštná, která měří 1115 m. n. m. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je Josef Hepnar.

Orlické hory jsou samostatnou geomorfologickou jednotkou masivu Krkonošsko-jesenické subprovincie. Všechny nejvyšší hory s nadmořskou výškou nad 1 000 m se nacházejí v nejsevernější Deštnské hornatině. Hlavní hřbet Orlických hor dosahuje výšky přes 1000 m. n. m.

Orlické hory jsou navštěvovány hlavně kvůli možnosti turistiky a lyžování ať už běžeckého nebo sjezdového. Znamá lyžařská centra Orlických hor jsou Deštné, Říčky a

další. Jsou zde i populární turistické chaty např. Masarykova chata na Šerlichu, kde se dříve sloužilo kvůli výstupu na hřeben, který trval velmi dlouho, dnes dojedou členové Horské služby ČR z údolí na chatu na skútru nebo čtyřkolce do deseti minut. Turistickým lákadlem jsou značené turistické cesty, které nejsou tolik obleženy turisty jako v jiných horách, což platí zejména pro oblast hřebenu hor. Přesto mají členové Horské služby ČR poměrně vysoký počet zásahů, hlavně v zimě.

Kvůli nejmenší návštěvnosti Orlických hor a její nejmenší rozloze má Horská služba Orlických hor nejméně stanic a to pouhé 3, v každé působí dva profesionální záchranáři a devět dobrovolných (Bulička, 2015).

3.7.ŠUMAVA

Šumava je rozsáhlé pohoří na hranicích Česka, Rakouska a německého Bavorska. Nejvyšší horou Šumavy je Plechý, který dosahuje 1378 m. n. m., na Německé straně je to známý a hojně navštěvovaný Velký Javor se svými 1456 m. n. m. Náčelníkem Horské služby ČR za tuto oblast je Michal Jand'ura.

Délka Šumavského protáhlého pohoří tvoří, orientovaného na severozápad a jihovýchod, činí 190 km. Je velice těžké přejít z jedné strany na druhou a tak jsou stanice HS roztroušeny dál od sebe. Některé jsou zřízeny nově v zimních střediscích. Šumava má charakter ploché hornatiny s poměrně příkrými jihozápadními svahy na bavorské straně, zatímco severovýchodní svahy na české straně pozvolna přecházejí do Šumavského podhůří.

Šumava byla dlouhé roky uzavřená pro návštěvníky. V devadesátých letech, s pádem tzv. železné opony, se i v této oblasti mnohé změnilo a od té doby je Šumava hodně vyhledávaná pro svou nedotčenost přírody, přírodních podmínek a exkluzivitu. Začaly se budovat stezky pro pěší i pro cyklisty, nová lanová centra, zintenzivnilo se využití Lipenské přehrady a okolí, vznikly zde velké areály jak pro letní, tak pro zimní aktivity. Stejný rozmach zde zažívá i Horská služba ČR.

Velká část Šumavy stále není kvůli ochraně přírody volně přístupná turistům, ale i tak se zde nachází spousta turistických tras, cyklostezek a lyžařských areálů, kde musí Horská služba ČR zabezpečovat záchrannou službu. Šumava je v létě hojně navštěvována pro pěší turistiku, ale hlavně také nejvíce ze všech dalších horských oblastí kvůli cyklistice a dokazují to i zásahy Horské služby ČR, kde největší úrazovost cyklistů spadá právě pod Šumavu.

4. MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V HORSKÝCH OBLASTECH

Horská služba ČR zachraňuje v horách u stovky druhů případů zranění, zabloudění atd. Každý výjezd je specifický svými podmínkami, za kterých se stal. Abychom mohli všechny aktivity zaznamenat, je důležité si je rozdělit. Horská služba ČR v rámci IZS zasahuje u antropogenních a neantropogenních mimořádných událostí.

Do těchto dvou skupin však nemůžeme zařadit všechny druhy příčin vzniku výjezdů a zásahů Horské služby ČR. Neantropogenní mimořádné události zapříčinila příroda sama, Antropogenní mimořádné události si zapříčinil člověk sám. Avšak jsou zde ještě „neúrazové stavy“, které si v tu chvíli člověk sám nezpůsobil. Mohou je způsobit genetické vady, přepracovanost jedince nebo jen stáří. Ne u všech druhů neúrazových stavů je znám původ.

4.1. NEANTROPOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Neantropogenní neboli přírodní mimořádné události ovlivňují charakter hor, ovlivňují povrch hor a to vše souvisí s obydlím hor a hlavně s jejich návštěvností. Nejvíce hory přitahují návštěvníky v zimním období. V době zimních prázdnin vyrážejí rodiny do hor za zimními radovánkami. Je to také období, kdy se stává nejvíce nehod a úrazů.

Příčinou zranění v zimě a tudíž zásahů Horské služby ČR, pokud pomineme nešikovné lyžaře, snowboardisty a neopatrné sánkaře, jsou náhlé změny klimatických podmínek a to jmenovitě sněhová kalamita, vichřice a celkové změny povětrnostních podmínek, se kterými přichází změny teplot.

Pro návštěvníky hor jsou tyto projevy změn a jejich následky nejnebezpečnější, hlavně pokud si neuvědomují jejich sílu a podcení ji.

Jak už bylo řečeno, hlavním úkolem Horské služby ČR je záchrana lidského života, poskytnutí první pomoci. Vznik a působení neantropogenních mimořádných událostí však nemá nic společného s činností člověka a hlavně jeho záchranou. Tyto události se

stávají nezávisle na člověku a člověk je nemůže ovlivnit, může se pouze na tyto události připravit. Proto Horská služba přímo tyto mimořádné události neřeší. Varuje před nebezpečnými změnami počasí, vydává aktuální doporučení, kterým oblastem se mají lidé vyhnout a jak se na horách chovat a pomáhá s likvidačními pracemi po záplavách a následcích jiných mimořádných událostí. Pokud se dostane člověk do styku s některými z mimořádných neantropogenních událostí a je zraněn nebo je ohrožen jeho život, následuje organizace záchranné akce, která spadá do kategorie antropogenních mimořádných událostí.

- Požár - Přírodní požár vzniká vlivem takových jevů, jako je blesk, samovznícení nebo výbuch bahenního plynu. Tyto typy požárů se v České republice vyskytují minimálně. Častější jsou v Americe, Africe nebo jižní Evropě, kde způsobují rozsáhlé škody. Požáry v horách mají vliv hlavně na životní prostředí, mohou ovlivnit obydlí, produktovody atd. Nejzávažnější jsou lesní požáry, mohou zničit ekosystém na několik let (Veverka, 1996).
- Sněhová kalamita - Sněhové kalamity vznikají v zimním období dlouhodobým a enormním sněžením nebo vytvářením závějí. Kvůli závějím dochází k omezení průjezdnosti na pozemních komunikacích, ke zhoršení dopravní situace, mohou být poškozeny nezabezpečené lehké stavby, lesní porosty, je ohrožena lesní zvěř a také mohou být poškozeny nadzemní části ropovodů nebo elektrické vedení (Veverka 1996).
- Svahové pohyby - Ke svahovým pohybům dochází, když je narušena stabilita svahu, pohyb vzniká uvolněním kluzných ploch povrchových zemských vrstev, jejichž sklon je vyšší než 25° . Ke vzniku kluzných ploch dochází, když půda nebo hornina začnou být v daném okamžiku slabší než gravitace. Při svahových pohybech může dojít k zavalení různých objektů, narušení komunikace, energetické sítě atd. Oproti jiným mimořádným událostem mají svahové pohyby dopad čistě regionální a akutnímu nebezpečí vzniku sesuvů a jiných pohybů svahové hmoty čelí pouze členité horské oblasti (Záruba, Mencl, 1987).
- Sněhové laviny - Lavina je druh svahové pohybu a vzniká podobně jako ostatní sesuvy. Soudržnost sněhu překročí určitou mez a gravitace způsobí pohyb ze svahu. Lavina je tvořena sněhovými krystalky a vzduchem, postupem času se může v určité hloubce vytvořit kluzná plocha a společně s gravitací způsobí porušení sněhové vrstvy, což vede obvykle k lavině. Následky lavinových

sesuvů jsou ničivé, pod masou sněhu mohou zmizet obytné domy i vyhasnout lidské životy.

- Vichřice a větrné poryvy - Vichřice vzniká vyrovnáním rozdílů atmosférických tlaků v různých místech zemského vzdušného obalu. Proudění nastává z místa s vyšším atmosférickým tlakem do místa s nižším atmosférickým tlakem. Proudění se nazývá vichřicí, pokud dosáhne rychlosti větru 78 km/hod a výše. Vichřice svou silou dokáže převracet lehčí předměty, lámat větve stromů i menší stromy, shazovat uvolněné tašky ze střech. S vyšší rychlostí větru narůstají ničivé následky. Svou silou dokáže vítr převrátit automobil, zničit lehké nezajištěné stavby a střechy domů, padající části staveb či stromů mohou poničit elektrické vedení a ohrozit lidské životy nebo jejich zdraví. Silný vítr v kombinaci se sněhem může vyvolat tvorbu sněhových jazyků nebo i závějí (Kukal, 1983).
- Zápavy a povodně - Zápavy a povodně vznikají prudkým táním sněhu v jarních měsících, následkem přívalových i dlouhodobě trvajících dešťů nebo spojením obou těchto vlivů. Vlivem záplav a povodní může dojít k poškození lidského zdraví i k úmrtí, zničení obytných domů, vegetace, úhynu zvěře, znehodnocení pitné vody atd. Může dojít i k infekcím a epidemiím z kontaminované vody.

4.2. ANTROPOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Pokud se chceme vydat do nákupního centra, není to těžké. Nasedneme do auta a jsme tam za pár minut. Pokud však chceme navštívit hory a jejich vrcholky, je to mnohem náročnější cesta a hlavně příprava. A tak je to i se stavbami budov na horách a těžkou technikou, která právě slouží k těmto účelům. Všechna práce může být o to těžší v zimním období kvůli vrstvám sněhu. Lidé proto naštěstí ještě nestačili zničit stavbami jaderných elektráren a chemických objektů, výstavbou dálnic a dalších znaků civilizace hory a jejich přírodní scenérie. Proto nedochází na horách k antropogenním mimořádným událostem typu havárie JEZ, havárie v chemickém objektu a celé řady dalších, které popsal Endersch (1983) ve své knize a jsou také uvedeny výše. Z uvedených antropogenních událostí se Horská služba ČR účastní pouze požárů. Ale to neznamená, že je to jediná antropogenní mimořádná událost, při které Horská služba ČR zasahuje. Do této skupiny spadají ještě nehody, které zavinili návštěvníci hor svou nepozorností, špatnou výbavou a hlavně špatnou fyzickou a psychickou přípravou.

- Požáry - Do této skupiny patří požáry, které založil člověk, nebo vznikly jeho činností. Požár je však často druhotným účinkem jiných nehod nebo katastrof. Příčiny požáru se často opakují a jejich závislostí na tom, jestli se odehrávají v horách nebo v údolí ve městě. Mezi příčiny patří neopatrnost kuřáků, neopatrnost při používání otevřeného ohně obzvláště v suchých oblastech, vypalování porostů, nedbalost při používání elektrických a dalších tepelných spotřebičů, nevědomost k závadám na různých zařízeních atd.
- Sněhové laviny – O lavinách bylo již řečeno mezi neantropogenními mimořádnými událostmi. S tím rozdílem, že tyto laviny spustí sám člověk. Většinou tyto laviny spustí skialpinisté nebo běžkaři, kteří se vydají do oblastí, kde hrozí pád laviny a je vyhlášen třetí stupeň lavinové pohotovosti Horskou službou ČR.
- Nehody – Největší skupinou mimořádných událostí zapříčiněných lidským faktorem jsou nehody. Tyto nehody jsou důvodem vzniku Horské služby ČR. Hlavním cílem Horské služby ČR je záchrana života, poskytnutí první pomoci a transport zraněné osoby, ale toho všeho by nebylo zapotřebí, pokud by návštěvníci hor nepodcenili všechny neantropogenní mimořádné události a svou fyzickou a psychickou přípravu. Každá oblast Horské služby ČR řeší své zvláštní případy nehod, které se těžko zařazují do zmíněných kategorií. Záchranáři jsou většinou povoláni s dalšími složkami IZS, ať už zdravotnickou záchrannou službou, hasičskou sborem nebo policisty. Důvod proč se Horská služba ČR těchto akcí účastní, i když nespádají do jejich kompetence je, že se nehody stávají ve vyšších nadmořských výškách, kam to má blíže Horská služba ČR než jiné složky IZS. Horská služba ČR může poskytnout kvalitní první pomoc v krátkém čase a tím zachránit lidský život a eliminovat následky zranění.

4.3.NEÚRAZOVÉ STAVY

Neúrazové stavy si v danou chvíli návštěvník hor sám v danou chvíli nezpůsobil. Neznamená to však, že za svůj zdravotní stav nenese určitou zodpovědnost. U někoho může být stav nemoci genetický, někdo ho získal špatným životním stylem. Nic z toho

neovlivňuje, že Horská služba ČR zasahuje i v těchto případech. Přírodní podmínky samozřejmě mohou napomoci zhoršení nebo přivedení tohoto neúrazového stavu. V letech 2009 – 2011 zasahovali členové Horská služba ČR ve zhruba 5 % u neúrazových stavů. Spektrum těchto stavů je poměrné různorodé, v některých případech jde o velmi závažné, život ohrožující, stavy.

- Neurčený diabetes melitus.
- Epilepsie.
- Akutní infarkt myokardu.
- Ledvinová kolika.
- Předčasný porod.
- Břišní a pánevní bolest.
- Spavost, ztrnulost, bezvědomí.
- Horečka neznámého původu.
- Nevolnost a únava.
- Mdloba i synkopa a kolaps.
- Křeče.
- Dušnost.

5. ČINNOSTI PŘI NEHODÁCH

Horská služba ČR zasahuje u tisíců úrazů ročně. Každý z těchto úrazů si způsobí návštěvník hor při nějaké aktivní činnosti. Náčelník Horské služby Jeseníky Michal Klimeš dělá každoročně statistiku a mezi nejčastější aktivity, při kterých se návštěvníci hor zranění patří sjezdové lyžování, snowboarding, pěší turistika, běžecké lyžování, cyklistika, jízda na saních a bobech, paragliding, horolezectví a skialpinismus v tomto pořadí pokud počítáme se statistikou v období 2010 – 2014. Celkový počet zásahů, které Horská služba ČR za sezónu zvládne, se nerovná počtu zranění, protože při jednom zásahu může mít postižený více zranění.

Nejčastější činnosti při nehodách:

- Pěší turistika.
- Sjezdové lyžování.
- Běžecké lyžování.
- Snowboarding.
- Skialpinismus.
- Saně, boby.
- Paragliding.
- Horolezectví.
- Cyklistika.
- Jiné - jízda na koloběžce a nehody na přepravních zařízeních či prostředcích, úrazy způsobené v lanovém centru, zranění na různých dětských atrakcích jako jsou trampolíny, houpačky, skákačky atd., zranění při kitesurfingu, nehody na bobové dráze a individuální případy: zásah Horské služby ČR v Krušných horách při požáru nedaleko Bublavy, další případ uvádí Horská služba ČR zásah v hotelu na horách, kdy na malého chlapce spadl automat s mincemi.

CÍLE A ÚKOLY

Cílem této diplomové práce je zhodnocení a statistické vyjádření zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014 na území České republiky.

Podrobné cíle:

- Zjistit a podrobně popsat vznik, působení a legislativní východiska Horské služby ČR, kde a jak působí.
- Získat potřebná data a čísla ke zpracování a analýze činností při nehodě a přehledu celkového počtu zásahů Horské služby ČR.
- Zpracovat přehled zásahů Horské služby ČR z pohledu činností při nehodě v rámci sedmi horských oblastí, kde Horská služba ČR působí a kde má své pracoviště za každou roční sezónu v období 2010 – 2014.
- Na základě přehledů zásahů Horské služby ČR zhodnotit její celkové využití na území České republiky a navrhnout případné úpravy.

Úkolem této diplomové práce je zjistit celkový počet zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014.

Podrobné úkoly:

- Prostudovat odbornou literaturu a elektronické zdroje a zpracovat teoretická východiska práce.
- Získat data o počtu zranění a o celkovém počtu zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014.
- Zpracovat získaná data do tabulek a grafů.
- Analyzovat získaná data za každou sezónu od roku 2010 do konce roku 2014.
- Provést srovnání získaných dat mezi každou sezónou a zhodnocení zásahů Horské služby ČR vzhledem k působení okolních vlivů a počasí.
- Zhodnotit analyzovaná data a navrhnout, kterým směrem by se měla práce Horské služby ČR ubírat a jak by mohla zlepšit své slabiny.

METODIKA PRÁCE

Při zpracování diplomové práce a pro naplnění jejích cílů se musí zpravidla vymežit nejdříve všechny klíčové pojmy, mezi které patří Integrovaný záchranný systém, Horská služba ČR, horské oblasti, kde záchranáři Horské služby ČR působí, činnosti, při kterých se návštěvníci hor nejčastěji zraní. Většina informací o těchto pojmech je zjištěna metodou obsahové analýzy z dostupných odborných studijních materiálů v Národní knihovně a z ověřených elektronických zdrojů.

Základní informace o Horské službě ČR poskytují především internetové stránky Horské služby ČR, co se týče historie, jsou čerpány převážně z knihy Horská služba – teze pro lektory školení členů a cvičitelů II. tř. od Jana Endersche (1983).

Faktické informace o horských oblastech, kde Horská služba ČR zasahuje a kde má svá sídla, jsou získána z internetových zdrojů. Unikátní informace o horských oblastech jsou nejlépe zpracovány v časopise, který vydává Horská služba ČR, který se jmenuje Horská služba – Doporučení a informace. Z tohoto časopisu, jsou získány metodou obsahové analýzy, informace a hlavně osobní výpovědi zkušeností náčelníků horských oblastí formou rozhovoru.

Nejdůležitější část diplomové práce bude sepsána metodou popisné statistiky, což znamená, že veškerá sebraná data budou dána do tabulek a grafů, aby bylo srovnání co nejjednodušší a nejpřehlednější. Na základě těchto dat bude proveden rozbor počtu zásahů Horské služby ČR a počtu zranění za dané období, dále bude využita metoda srovnávání dat, a to při komparaci celkového počtu zranění v období jedné sezóny s daty z předchozí sezóny.

Na závěr budou získaná data zhodnocena a budou navrženy případné úpravy a zlepšení, které by pomohly Horské službě ČR vyřešit problémy ať již s finanční nebo jinou stránkou problémů.

DESKRIPTIVNĚ – ANALYTICKÁ ČÁST

Tato část práce se bude věnovat analýze, popisu a srovnávání dat získaných prostřednictvím periodika, které vydává Horská služba ČR. Tato data se nacházejí v každém vydání časopisu. O statistiku a vedení dat se stará Michal Klimeš, náčelník Horské služby ČR, který sbírá data na konci každé letní i zimní sezony od každé horské oblasti. V této práci budou zkoumána data kompletně za celou sezonu, to znamená letní i zimní část dohromady, za rok 2010, 2011, 2012, 2013 a 2014. Nebude-li uvedeno jinak, všechna data uvedena v následující části práce budou pocházet z těchto výkazů. Tabulky a grafy budou zpracovány na jejich základě.

Data budou zkoumána a porovnávána obecně, bude vyhodnocen každý rok samostatně s přihlédnutím k okolnostem, jako je počasí, akce Horské služby ČR atd. A na konci bude vyhodnocení a počet zásahů za celé období 2010 – 2014.

6. STATISTIKY ČINNOSTI HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 2010 - 2014

Sezóna u Horské služby ČR nezačíná jako klasický kalendářní rok od 1. ledna, ale na přelomu listopadu a prosince. Sezóna začíná s nástupem zimy, otevřením horských lyžařských středisek a hlavně otevřením celé zimní sezony.

Do roku 2012 Horská služba ČR vydávala časopis dvakrát ročně – letní a zimní vydání. Avšak bohužel snižování finančních prostředků donutilo náčelníka Horské služby ČR Jiřího Brožka, aby se časopis vydával jen jednou ročně.

Tabulky uvádějí devět nejčastějších činností, které provádějí návštěvníci hor, během kterých dojde k nehodě a musí být povolána Horská služba ČR. Poslední činností, kterou tabulky uvádějí je činnost „Jiné“. Do této kategorie spadají všechny ostatní úrazy, které mají menší procentuální zastoupení po celou sezónu nebo ojedinělé případy. Mezi časté „Jiné“ činnosti při nehodě patří jízda na koloběžce a nehody na přepravních zařízeních či prostředcích. Dále do této kategorie spadají úrazy způsobené

v lanovém centru, zranění na různých dětských atrakcích jako jsou trampolíny, houpačky, skákačky atd., zranění při kitesurfingu, nehody na bobové dráze. Mezi ojedinělé případy spadá například zásah Horské služby ČR v Krušných horách při požáru nedaleko Bublavy, jako další případ uvádí Horská služba ČR zásah v hotelu na horách, kdy na malého chlapce spadl automat s mincemi. Tyto nehody jsou příkladem, že Horská služba nezasahuje jen v situacích, pro které vznikla, ale i v situacích, které jsou potřeba a kam se dostane rychleji než Zdravotnická záchranná služba.

Počet zranění při daných činnostech, při kterých se zranili návštěvníci hor, je v tabulkách uveden zvlášť ke každé horské oblasti, ve které Horská služba ČR působí a kde má svoji stanici.

Horská služba ČR uvádí v každém přehledu součet zranění a na dalším řádku celkový počet zásahů. Pokud součet zranění přesahuje celkový počet zásahů, je to z důvodu mnohočetných zranění při jedné nehodě. Obvyklejším způsobem je, že celkový počet zásahů převyšuje součet zranění a to z důvodu, že ne u každého zásahu dojde ke zranění. Někdy Horská služba ČR zasahuje v situacích, kdy jsou ohroženy lidské životy nebo je zavolána na pomoc složkami IZS.

Příklady zásahů bez zranění

- paraglidista, který se zasekne na stromě a nemůže se sám dostat dolů,
- pátrací akce po osobách, které se ztratili v terénu,
- evakuace lyžařů z porouchané lanovky,
- pomoc při povodních,
- odstranění spadlých/padajících stromů a mnoho dalších.

6.1.ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 12. 2009 – 30. 11. 2010

V období 1. 12. 2009 – 30. 11. 2010 došlo k 6 645 zraněním a celkovému počtu zásahů 6 667 jak uvádí tabulka 1. Nejvíce Horská služba ČR zasahovala u nehod při sjezdovém lyžování, dalším sportem, při kterém docházelo k vysokému počtu zranění je snowboarding. A v letním období dochází k nejvíce úrazům na kole. Horskou oblastí, kde dochází k nejvíce úrazům a tudíž k nejvíce zásahům Horské služby ČR, jsou

Krkonoše. Krkonoše svým počtem 2185 zranění převyšují v průměru trojnásobně všechny ostatní horské oblasti. Je to způsobeno tím, že v Krkonoších jsou jedny z největších a nejznámějších lyžařských středisek v České republice a také tím, že Krkonoše jsou z velké části tvořeny nádhernou chráněnou krajinnou oblastí KRNAP, která láká ročně tisíce návštěvníků nejen z České republiky, ale také ze zahraničí.

ZÁSAHY DLE OBLASTÍ - 01.12.2009 - 30.11.2010								
ČINNOST PŘI NEHODĚ	BESKYDY	JESENÍKY	JIZERSKÉ HORY	KRKONOŠE	KRUŠNÉ HORY	ORLICKÉ HORY	ŠUMAVA	SOUČET
Pěší turistika	79	63	78	206	35	47	140	648
Lyžování sjezdové	317	358	254	1 040	284	281	241	2775
Lyžování běžecké	21	61	45	91	24	15	56	313
Snowboarding	155	166	193	614	181	169	266	1744
Skialpinismus	0	2	0	3	0	0	0	5
Saně, boby	3	4	6	10	2	0	0	25
Paragliding	8	1	0	1	0	0	0	10
Horolezectví	0	0	2	0	3	0	0	5
Cyklistika	28	27	114	54	33	19	125	400
Jiné	74	74	72	166	76	105	153	720
SOUČET ZRANĚNÍ	685	756	764	2185	638	636	981	6645
CELKOVÝ POČET ZÁSAHŮ	693	769	773	2190	618	638	986	6667

Tabulka 1 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 12. 2009 - 30. 11. 2010 (Klimeš, 2010)

Podle rozlohy, přístupnosti a možnosti věnovat se dané aktivitě v jednotlivých horských oblastech, se pohybují čísla činností při nehodě. Ovšem pro některé oblasti jsou určité aktivity typické. Například pro Beskydy je typický paragliding kvůli svým oblým kopcům, bohužel kvůli své zalesněnosti i místem častých zranění při paraglidingu. Pro Šumavu a Jizerské hory jsou typické výlety na kolech. V obou těchto horských oblastech je rozsáhlá síť cyklostezek. Horská služba ČR zasahuje u nehod při pěší

turistice nejvíce v Krkonoších, není to způsobeno ani tím, že se zde objevuje mnoho turistů, ale hlavně tím, že jsou zde nejvíce náročné kopce a nejvýše položené.

6.2. ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 12. 2010 – 31. 10. 2011

Tabulka 2 uvádí, že v období od 1. 12. 2010 do 31. 10. 2011 došlo k 7 591 zraněním a celkovému počtu zásahů 7 641. Od předchozí sezóny 2009/2010 došlo k nárůstu počtu zásahů Horské služby ČR o 974 za rok a o 946 více zranění. Tato čísla jsou alarmující, a tak se Horská služba ČR rozhodla začít pracovat na preventivních opatřeních.

ZÁSAHY DLE OBLASTÍ - 01.12.2010 - 31.10.2011								
ČINNOST PŘI NEHODĚ	BESKYDY	JESENÍKY	JIZERSKÉ HORY	KRKONOŠE	KRUŠNÉ HORY	ORLICKÉ HORY	ŠUMAVA	SOUČET
Pěší turistika	108	94	55	148	24	26	99	554
Lyžování sjezdové	299	451	343	1 463	313	314	352	3535
Lyžování běžecké	21	54	64	103	31	29	35	337
Snowboarding	142	222	189	636	154	205	228	1776
Skialpinismus	1	5	0	4	0	1	0	11
Saně, boby	2	2	7	40	0	0	4	55
Paragliding	14	0	1	4	1	0	0	20
Horolezectví	0	1	2	0	8	0	1	12
Cyklistika	18	39	146	55	32	17	177	484
Jiné	65	73	79	168	96	152	174	807
SOUČET ZRANĚNÍ	670	941	886	2621	659	744	1070	7591
CELKOVÝ POČET ZÁSAHŮ	681	947	894	2646	651	745	1077	7641

Tabulka 2 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 12. 2010 - 31. 10. 2011 (Klimeš, 2011)

Významným opatřením bylo zviditelnění a upozornění na FIS pravidla, která vešla v platnost v únoru 2009 jako nová státní norma. FIS pravidla jsou souborem pravidel

vydaných Mezinárodní lyžařskou federací určující chování a dodržování bezpečnosti na sjezdových tratích. Horská služba ČR zvolila formu barevných vývěsných cedulí a s pomocí horských lyžařských středisek se tyto cedule začaly objevovat na horách. Dnes si můžete všimnout, že v každém lyžařském středisku a u každého lyžařského vleku je vyvěšena cedule 10 pravidel FIS (URL₉).

V pořadí činností při nehodě s nejvyšším počtem úrazů bylo opět první sjezdové lyžování, za 2010/2011 bylo 3 535 úrazů, druhým v pořadí byl opět snowboarding a třetí aktivitou, při které se stávalo nejvíce úrazů, byla pěší turistika.

Nejvíce úrazů za sezónu 2010/2011 „přibylo“ při lyžování, o celých 760 úrazů více než v předchozí sezóně, nárůst zaznamenaly všechny aktivity kromě pěší turistiky. U pěší turistiky bylo téměř o sto úrazů méně, ale přesto je v pořadí na třetím místě aktivitou, při které se stává nejvíce nehod.

Ve všech horských oblastech došlo k nárůstu zásahů Horské služby ČR kromě jediné jediné oblasti a tou jsou Beskydy. Avšak toto číslo je tak zanedbatelné, že se nedá hovořit o nijak velkém pokroku.

Horská služba ČR ani v letním období nezhálela. V květnu 2010 se přes území České republiky přehnaly rozsáhlé bouřky a způsobily ničivé povodně. Záchranáři Horské služby ČR byli nasazeni při záchraně osob a následné likvidaci následků řádění velké vody. Záchranáři pomáhali v roli leteckých záchranářů, kteří na laně pod vrtulníkem evakuovali osoby z nedostupných míst. Pro zajištění spojení a dopravy ostatních složek Integrovaného záchranného systému do postižených míst přes horské masívy byla výraznou posilou technika Horské služby ČR, která se dostávala do postižených oblastí mimo běžné komunikace i kvůli dokonalé znalosti místních podmínek členů Horské služby ČR. Zároveň s tím Horská služba ČR dále pokračovala ve své činnosti (Brožek, 2011).

6.3.ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 11. 2011 – 31. 10. 2012

V tabulce 3 je uvedeno, že došlo za období 1. 11. 2011. – 31. 10. 2012. k 7 591 zraněním a 7 641 celkovému počtu zásahů vykonaných Horskou službou ČR. Je očividné, že snažení členů Horské služby ČR se vyplatilo, protože došlo k poklesu zranění o 307 a celkovému počtu zásahů méně dokonce o 332. Celkovému snížení počtu zranění ve srovnání s předchozím obdobím přispělo jistě 10 pravidel FIS pro bezpečné chování na sjezdových tratích. Horská služba ČR zaznamenala úbytek lehkých zranění, ale oproti tomu nárůst počtu těžkých úrazů, a tím také počtu zásahů s pomocí vrtulníků Letecké záchranné služby. Snížil se počet úrazů hlavy, to přičítá Horská služba ČR kampani za používání lyžařských přileb a také akci „Chraňte mozky“, která byla uvedena do horských oblastí na začátku této sezóny – 2011/2012, o které viz níže.

Snížení počtů zásahů se projevilo nejvíce u snowboardingu. U této aktivity poklesl počet až o 518 zranění. U lyžařů došlo k poklesu o 150 zranění za celou sezónu. K mírnému nárůstu zranění došlo v případě běžeckého lyžování a to o 25 zranění. Větší počet zásahů Horská služba ČR musela podniknout ke zraněným během pěší túry a nejvyšší nárůst počtu výjezdů záchranářů byl kvůli nehodám při „jiných“ aktivitách. Pokud porovnáme počet zranění vzhledem k oblastem, vzrostl počet zásahů na Šumavě a to hlavně u aktivit pěší turistiky a cyklistiky a dále zanedbatelný nárůst v Orlických horách, tam se počet zásahů zvýšil o 27. Největší úbytek zásahů měli záchranáři v Krkonoších. Tam bylo o celých 240 zranění méně a celkových zásahů o 255 méně.

ZÁSAHY DLE OBLASTÍ - 01.11.2011 - 31.10.2012

ČINNOST PŘI NEHODĚ	BESKYDY	JESENÍKY	JIZERSKÉ HORY	Krkonoše	KRUŠNÉ HORY	ORLICKÉ HORY	ŠUMAVA	SOUČET
Pěší turistika	122	96	66	130	24	46	165	649
Lyžování sjezdové	246	428	325	1 416	308	322	340	3385
Lyžování běžecké	25	77	75	94	20	34	37	362
Snowboarding	89	174	107	443	131	163	151	1258
Skialpinismus	0	1	1	2	0	0	1	5
Saně, boby	7	3	2	26	7	0	1	46
Paragliding	5	0	2	1	1	1	0	10
Horolezectví	1	0	4	2	1	0	1	9
Cyklistika	19	35	127	48	42	13	265	549
Jiné	63	88	95	219	98	187	261	1011
SOUČET ZRANĚNÍ	577	902	804	2381	632	766	1222	7284
CELKOVÝ POČET ZÁSAHŮ	583	910	811	2391	619	772	1223	7309

Tabulka 3 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 11. 2011 - 31. 10. 2012 (Klimeš, 2012)

Horská služba ČR v listopadu 2011 uvedla do provozu mobilní aplikaci. Ve spolupráci s Českou pojišťovnou připravila mobilní aplikaci s názvem Horská služba, která slouží uživatelům k rychlému a snadnému přivolání pomoci nejbližší hlídky Horské služby ČR v případě nouze. Tato aplikace není závislá na dostupnosti datového signálu, pracuje s lokalizací pomocí GPS. Aplikace dokáže odeslat Horské službě ČR nouzovou SMS zprávu s přesnou polohou uživatele telefonu. Aplikace dále poskytuje základní aktuální informace o sněhových podmínkách, lavinovém nebezpečí, počasí v dané horské oblasti a pomůže také vyhledat lyžařská střediska. Součástí aplikace jsou čtyři informační oblasti:

- Desatero Horské služby ČR.
- Návod jak poskytnout první pomoc.
- Pravidla jízdy na sjezdovkách.

- Instrukce, jak předcházet nebezpečí v lavinových oblastech (URL₁₀).

Horská služba ČR už několik let upozorňovala na fakt, že na horách bez přilby a bez dodržování zásad Deset pravidel FIS pro bezpečný pohyb na sjezdovkách ohrožují jezdci na sjezdovkách zdraví a životy jak své, tak i ostatních okolo, a tak se společně se skiareály Krkonoš a Jeseníků, magazínem Ski a Velo a dalšími partnery rozhodla rozjet kampaň „Chraňte mozky“. Kampaň byla zahájena v prosinci 2011 ve všech horských oblastech České republiky. Kampaň upozorňuje na dění na sjezdovkách, na nebezpečí jízdy bez přilby na lyžích i na snowboardu a hlavně jak správně dodržovat bezpečnost na sjezdovkách. *„Statistiky úrazů na horách v ČR hovoří jasně a jsou velmi alarmující. Proto jsme v Horské službě ani chvíli neváhali s podporou tohoto projektu. Vždy jsem tvrdil, a za tím si stojím, že úrazy hlavy mohou mít fatální důsledky. Kostí srostou, vazy se dají „opravit“. Ale hlava a mozek určitě ne. Je to nejdůležitější, co máme,“* uvedl ředitel Horské služby ČR Jiří Brožek. Dodal, že Horská služba ČR se v posledních letech zasazuje o to, aby se tuto povinnost nosit na lyžích přilbu podařilo zakotvit do legislativního rámce v ČR, minimálně u dětí do 15 ti let (URL₁₁).

6.4. ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 11. 2012 – 30. 11. 2013

V období 1. 11. 2012 – 30. 11. 2013 došlo k 8 148 zraněním a 8 376 celkovým počtům zásahů jak uvádí tabulka 4. Došlo k vysokému nárůstu počtu zásahů Horskou službou ČR a to o 864 zraněných a o celkově 1 067 zásahů.

ZÁSAHY DLE OBLASTÍ - 01.11.2012 - 30.11.2013								
ČINNOST PŘI NEHODĚ	BESKYDY	JESEŇÍKY	JIZERSKÉ HORY	KRKONOŠE	KRUŠNÉ HORY	ORLICKÉ HORY	ŠUMAVA	SOUČET
Pěší turistika	165	105	77	189	28	47	140	751
Lyžování sjezdové	258	445	348	1 479	325	358	398	3611
Lyžování běžecké	29	87	77	91	35	29	39	387
Snowboarding	113	195	158	576	146	172	205	1565
Skialpinismus	0	3	0	3	0	1	0	7
Saně, boby	4	4	5	29	5	0	2	49
Paragliding	8	1	2	4	1	1	0	17
Horolezectví	0	0	4	4	5	0	1	14
Cyklistika	25	55	198	59	33	27	276	673
Jiné	68	89	98	245	103	189	282	1074
SOUČET ZRANĚNÍ	670	984	967	2679	681	824	1343	8148
CELKOVÝ POČET ZÁSAHŮ	693	975	998	2863	679	824	1344	8376

Tabulka 4 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 11. 2012 - 30. 11. 2013 (Klímeš, 2013)

I přes všechny snahy a opatření stouply počty zásahů Horské služby ČR. Není to tím, že by byla opatření špatná, pouze tím, že opatření se teprve uvádějí do provozu a nejsou dlouho funkční, lidé ještě o všech opatřeních nevědí a nemají je v podvědomí.

Největší nárůst zranění zaznamenala Horská služba ČR při snowboardingu, musela zasahovat o 307 více než v předchozí sezóně 2011/2012, celkem tedy musela zasahovat u 1 565 případů. Druhou aktivitou, při které se zranilo nejvíce návštěvníků hor, je sjezdové lyžování, to se drží dlouhodobě, co se týče úrazů, na nejvyšších místech. V sezóně 2012/2013 se zranilo při sjezdovém lyžování 3 611 jezdců. Lyžování se v České republice řadí do jedné z nejoblíbenějších sportovních aktivit v zimě a kvůli tomu k aktivitě, při které se stává nejvíce úrazů a musí nejčastěji Horská služba ČR

zasahovat. Nárůst v počtu úrazů zaznamenaly všechny aktivity. U žádné nedošlo k poklesu počtu zranění, i když jen o pouhé 2, 3, 5 zranění v případě skialpinismu, jízdě na saních a bobech a horolezectví.

V rámci horských oblastí opět musela Horská služba ČR z Krkonoš vyjet do terénu ke zraněným nejčastěji a to celkově ke 2 679 zranění a celkově musela zasáhnout u 2 863 zásahů. To je více než dvojnásobek před druhou oblastí, kde museli záchranáři Horské služby ČR vyrazit do terénu a touto oblastí je Šumava, zde museli záchranáři vyrazit k 1 344 zásahům a z toho 1343 zranění. K nejméně zásahům musela vyrazit Horská služba ČR v Beskydech, ale přesto zaznamenali nárůst zranění o 93 a o 110 zásahů více.

15. prosince 2012 začalo fungovat jednotné telefonní číslo +420 12 10. Toto číslo využilo velké množství lidí a přispělo významně k urychlení celé řady záchranných akcí. Horská služba ČR provedla od prosince 2012 za zimní sezónu 44 pátracích akcí v terénu, zejména při problémech s orientací v hřebenových partiích.

6.5. ZÁSAHY HORSKÉ SLUŽBY ČR ZA OBDOBÍ 1. 12. 2013 – 30. 11. 2014

V období 1. 12. 2013 – 30. 11. 2014 došlo k 6 430 zraněním a 6 465 celkovým počtům zásahů jak uvádí tabulka 5. Na horách došlo k rapidnímu snížení úrazů o 1 718 zranění a celkově až o 1 911 zásahů, ale pořád je to vysoké číslo dosti podobné předcházejícím obdobím. Snížení počtu zranění a tudíž zásahů Horské služby ČR pomohly nejen kampaně a akce Horské služby ČR pro bezpečnější hory, ale také to, že zima 2013/2014 byla jedna z nejteplejších a nejsušších zim, tudíž nebyla bohatá na sníh a s tím spojené zimní radovánky a návštěvy všech účastníků hor. Podobně teplé zimy zaznamenali meteorologové v sezóně 2006/2007, 1997/1998, 1989/1990, 1974/1975 za posledních 80 let.

ZÁSAHY DLE OBLASTÍ - 01.12.2013 - 30.11.2014

ČINNOST PŘI NEHODĚ	BESKYDY	JESENÍKY	JIZERSKÉ HORY	KRKONOŠE	KRUŠNÉ HORY	ORLICKÉ HORY	ŠUMAVA	SOUČET
Pěší turistika	178	112	78	206	35	47	140	796
Lyžování sjezdové	165	349	254	1 040	284	281	241	2614
Lyžování běžecké	2	26	18	61	2	19	9	137
Snowboarding	70	116	96	406	157	156	150	1151
Skialpinismus	0	1	0	6	0	0	0	7
Saně, boby	0	3	3	26	6	2	4	44
Paragliding	10	1	2	6	1	1	0	21
Horolezectví	0	0	6	6	7	1	0	20
Cyklistika	35	44	200	65	22	29	232	627
Jiné	69	93	82	233	117	181	238	1013
SOUČET ZRANĚNÍ	529	745	739	2055	631	717	1014	6430
CELKOVÝ POČET ZÁSAHŮ	542	757	747	2062	619	719	1019	6465

Tabulka 5 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 12. 2013 - 30. 11. 2014 (Klimeš, 2014)

V sezóně 2013/2014 došlo opět k nejvíce úrazům při sjezdovém lyžování, Horská služba ČR musela vyrazit ke 2 614 zraněním. Oproti předchozí sezóně se počet úrazů snížil o neuvěřitelných 997 úrazů. Druhou aktivitou, při které se stávalo nejvíce úrazů, je opět snowboarding, záchranáři museli vyrazit k 1 565 zraněním, zde zaznamenala Horská služba ČR pokles o 414 úrazů za sezónu. Třetím velkým úspěchem bylo snížení počtu úrazů u běžeckého lyžování, kdy záchranáři museli v sezóně 2012/2013 vyrazit k 387 úrazům a v sezóně 2013/2014 už „pouze“ k 137 úrazům. Nárůst počtu úrazů byl zaznamenán u aktivit horolezectví a paragliding, ač jsou to nízká čísla, ke svému poměru nutí k zamyšlení. U paraglidingu je to nárůst z celkových 17 úrazů na 21 a u horolezectví ze 14 až na 20 úrazů za sezónu.

V rámci horských oblastí došlo ve všech horách ke snížení zásahů. K nejmenšímu snížení počtu zásahů došlo v oblasti Krušné hory, to bylo pouze o 50 zranění, dále v Orlických horách, to bylo o 107 úrazů a v Beskydech o 141 úrazů méně. Naopak v Krkonoších došlo k méně výjezdům Horské služby ČR kvůli 624 zranění a celkově o 801 zásahů méně. Druhou oblastí s největším úbytkem úrazů byla Šumava, o 329 zranění méně a celkově o 325 výjezdů méně.

V zimní sezóně zaznamenala Horská služba ČR o 30 % úbytku zásahů, kvůli špatným sněhovým podmínkám. I přesto došlo k mnoha úrazům, které vznikly nedodržováním 10 pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích, jejímž zveřejňováním se chce kvůli tomu Horská služba ČR dále zabývat. Během sezóny 2013/2014 ubylo lehkých zranění, ale oproti tomu zaznamenala Horská služba ČR vysoký nárůst počtu zranění těžkých a tím také zásahů s pomocí vrtulníků Letecké záchranné služby.

Za zimní sezónu 2013/2014 Horská služba ČR provedla celkem 41 pátracích akcí v terénu, zejména při problémech s orientací v hřebenových partiích hor. Při některých pátracích akcích využila Horská služba ČR psi i mimo horské oblasti na základě vyžádání Policie ČR. Řada návštěvníků hor využila aplikace Horské služby ČR pro mobilní telefony pro přivolání pomoci nebo určení přesného místa a navedení záchranářů, díky tomu si je Horská služba ČR jistá, že její práce a kampaně mají smysl.

6.6. SOUHRN ZÁSAHŮ ZA OBDOBÍ 2010 - 2014

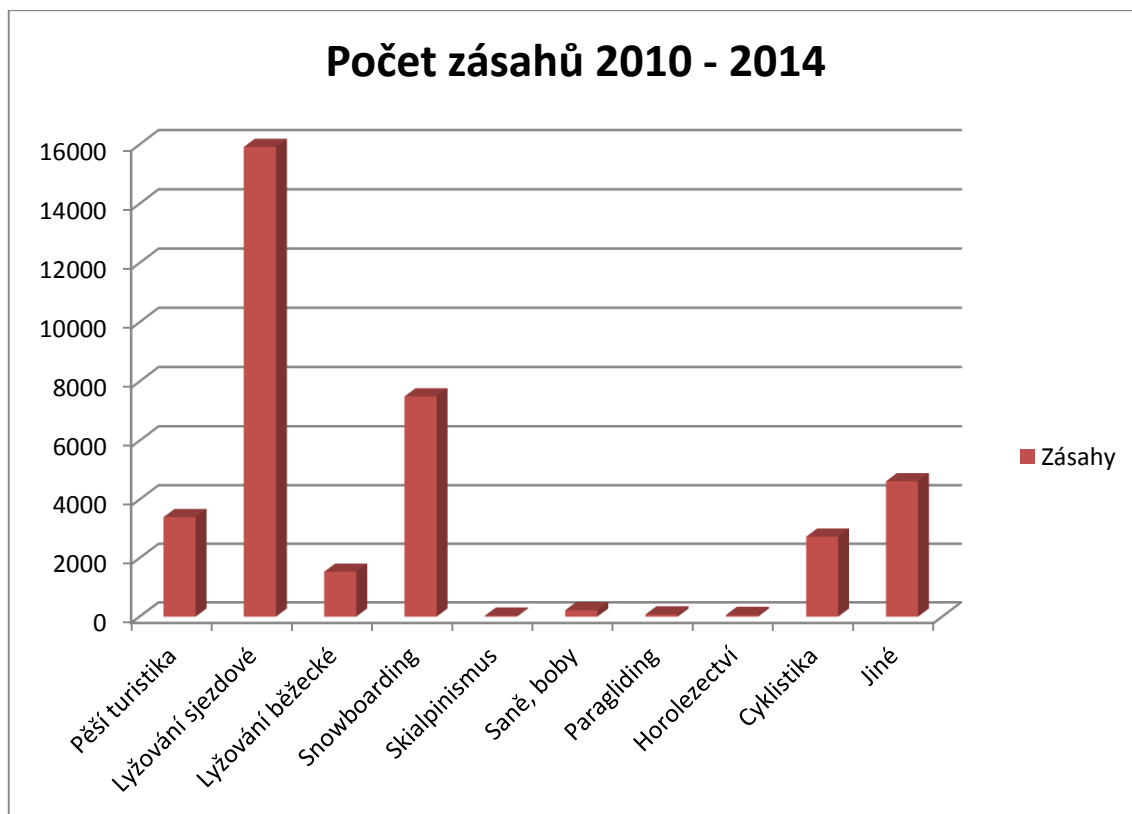
Za období 1. 12. 2009 až 30. 11. 2014 provedla Horská služba ČR celkem 36 458 zásahů a zranění bylo 36 098, jak uvádí tabulka 6. Toto je obrovské množství úrazů a hlavně času a síly, kterou věnovala Horská služba ČR záchraně lidí před nepříznivými podmínkami, nebezpečím, bolestmi a hlavně smrti.

Zvládnout a zrychlit dobu od zranění po ošetření Horskou službou ČR výrazně pomáhá aplikace na mobil, která je zdarma. Lidé si v ní mohou rychle a snadno najít důležité informace o počasí atd., které jim pomohou lépe naplánovat a zvládnout aktivity, které je čekají. Ale aby mohli mít lidé vůbec tuto aplikaci, potřebují telefon a už ten pomohl Horské službě ČR při pátracích i jiných akcích. Je to nejrychlejší způsob spojení s pomocí.

ZÁSAHY DLE OBLASTÍ 2010 - 2014								
ČINNOST PŘI NEHODĚ	BESKYDY	JESENÍKY	JIZERSKÉ HORY	KRKONOŠE	KRUŠNÉ HORY	ORLICKÉ HORY	ŠUMAVA	SOUČET
Pěší turistika	652	470	354	879	146	213	684	3398
Lyžování sjezdové	1285	2031	1524	6438	1514	1556	1572	15920
Lyžování běžecké	98	305	279	440	112	126	176	1536
Snowboarding	569	873	743	2675	769	865	1000	7494
Skialpinismus	1	12	1	18	0	2	1	35
Saně, boby	16	16	23	131	20	2	11	219
Paragliding	45	3	7	16	4	3	0	78
Horolezectví	1	1	18	12	24	1	3	60
Cyklistika	125	200	785	281	162	105	1075	2733
Jiné	339	417	426	1031	490	814	1108	4625
SOUČET ZRANĚNÍ	3131	4328	4160	11921	3241	3687	5630	36098
CELKOVÝ POČET ZÁSAHŮ	3192	4358	4223	12152	3186	3698	5649	36458

Tabulka 6 Zásahy dle oblastí za období 2010 – 2014 (Klimeš, 2014)

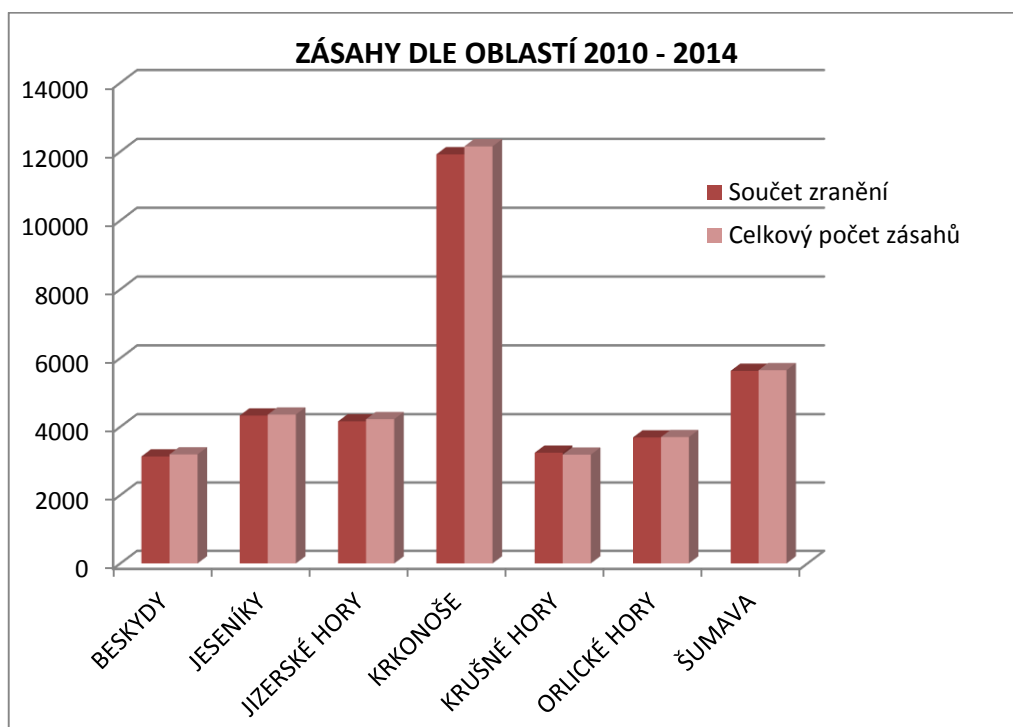
Nejvíce výjezdů Horské služby ČR za toto období zapříčinili sjezdoví lyžaři a to celkem 15 920. Více jak o polovinu méně bylo úrazů při snowboardu a to 7 494. Horskou službu ČR v počtu 4 625 úrazů zaměstnaly všechny možné „jiné“ aktivity. Další činností v pořadí, ke které musela Horská služba ČR nejčastěji vyrazet je pěší turistika a to s počtem 3 398 zranění. 2 733 výjezdů Horská služba ČR podnikla kvůli zraněným cyklistům. Kvůli zraněným lyžařům na běžkách museli záchranáři vyrazit 1 536 krát. Ač se to nezdá, zranění na saních a bobech zaměstnalo záchranáře 219 krát za období 2010-2014. A posledních pár výjezdů zbývá na paraglidistech, horolezcích a skialpinistech v počtu 78, 60 a 35 v pořadí v jakém byly napsány. Vše je přehledně zobrazeno v grafu 1.

Graf 1 Počet zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014 (Vlastní tvorba)

Graf 2 ukazuje velmi přehledně porovnání součtu všech zranění a celkový počet zásahů mezi sedmi horskými oblastmi. Krkonoše s celkovým počtem zásahů 11 921 téměř dvojnásobně převyšují druhou horskou oblast v pořadí, kterou je Šumava, kde museli záchranáři Horské služby ČR zasahovat 5 649 krát. Pokud to vezmeme z pohledu součtu všech zranění, tak v Krkonoších bylo 11 921 zranění a na Šumavě museli záchranáři Horské služby ČR ošetřit 5 630 zranění za období 2010 – 2014. Ostatní horské oblasti jsou na tom, co se týče počtu zásahů za toto období velmi podobně. Třetí oblastí s nejvyšším celkovým počtem zásahů jsou Jeseníky, a to s počtem 4 358 zásahů. Za toto období se stalo v Jeseníkách 4 328 zranění. Čtvrtou horskou oblastí v pořadí celkově nejčastějších zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014 jsou Jizerské hory a to s počtem 4 223 zásahů a v této době došlo celkově k 4 160 zraněním. Páté v pořadí jsou Orlické hory s celkovým počtem zásahů 3 698 za sezóny od roku 2010 do roku 2014, s tím, že v této době musela Horská služba ČR vyrazit k 3 687 úrazům. Poslední dvě horské oblasti mají velmi podobný počet zásahů u Krušných hor je to

3 186 zásahů a u Beskyd 3 192. Tento rozdíl je zanedbatelný. Horská služba ČR musela vyjet k 3 241 zranění v Krušných horách a k 3 131 zranění v Beskydech.

Graf 2 Zásahy dle oblastí za období 2010 – 2014 (Vlastní tvorba)

Počet zásahů Horské služby ČR od začátku sezóny 2009/2010 do sezóny 2012/2013 mírně narůstal. V sezóně 2013/2014 došlo k rapidnímu poklesu úrazů, tento jev připisujeme z větší části tomu, že proběhla mírná zima a na horách nebyl dostatek sněhu, aby se mohlo již od prosince lyžovat, jak bylo v předchozích zimách zvykem. Jelikož největší úrazovost Horská služba ČR každou sezónu zaznamenala při sjezdovém lyžování, rapidní snížení počtu úrazů na lyžích způsobilo i statisticky menší úrazovost za celou sezónu 2013/2014.

Abychom však Horské službě ČR nekřivdili, její osvětová činnost ohledně bezpečného pohybu na horách a hlavně bezpečného sportování už mnoho návštěvníků hor ovlivnila. Aplikaci do mobilu používá stále více uživatelů, díky této aplikaci mohou návštěvníci hor naplánovat svoji túru s nejmenšími možnými komplikacemi.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala hlavně prací Horské služby ČR. Cílem bylo zpracování a statistické vyjádření zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014. Z práce vyplývá, kvůli kterým činnostem musí nejčastěji záchranáři Horské služby ČR vyrazit do terénu. S tím souvisí i problematika, ve které horské oblasti se stává nejvíce úrazů, a v které nejméně. Zjistit důvody proč jsou počty zranění v určitých horských oblastech vyšší než v jiných. Jaká opatření Horská služba ČR provádí, aby zabránila více úrazům.

Tato diplomová práce navazovala na bakalářskou práci. Z bakalářské práce byla využita část teorie, především Historie Horské služby ČR, Poslání a úkoly Horské služby ČR a Odborné komise. Tato práce byla kvantitativně i kvalitativně rozšířena. Došlo k rozšíření informací v kapitole o Horské službě ČR. Rozšířena byla také kapitola o antropogenních a neantropogenních událostech. Byla zpracována celá kapitola o sedmi horských oblastech. V rámci diplomové práce byla komplexně analyzována data o celkovém počtu zásahů Horské služby ČR ve všech horských oblastech. Každá sezóna byla zvlášť zhodnocena a srovnána s předchozí.

Velkým potěšením se ukázala dobrá dostupnost statistických dat o počtu zásahů Horské služby ČR za všechna období pro sezóny 2009/2010 až sezónu 2013/2014. Horská služba ČR každý rok po skončení sezóny, která trvá od přelomu listopadu a prosince do konce listopadu, protože sezóna zimní začíná jinak než kalendářní a to s příchodem zimy a sněhu, vydává časopis „Horská služba – Doporučení a informace“, ve kterém hodnotí končící sezónu, informuje o tom, jak se chovat na horách, o nových školeních a technice atd. a hlavně vydává tabulku se všemi potřebnými informacemi pro tuto diplomovou práci.

Horská služba ČR začínala vydávat časopis „Horská služba – Doporučení a informace“ dvakrát ročně kvůli zhodnocení letní a zimní sezóny zvlášť, bohužel finanční situace donutila náčelníka Horské služby ČR Jiřího Brožka k vydávání časopisu jen jednou ročně. A právě finanční náročnost provozu Horské služby ČR brání záchranářům v modernizaci vybavení. S rostoucím počtem lyžařských středisek, Horská služba ČR

nestíhá z finančních důvodů modernizovat a dokupovat nové stroje potřebné k záchraně zraněných. Pro lyžařská střediska je jednodušší nechat, aby se postaral stát, nemají povinnost podílet se na budování vlastní záchranné služby, tak jak je to běžné v alpských zemích. Takto drastická opatření by zruinovala spoustu lyžařských středisek, lepším řešením by bylo zabezpečit první pomoc ve střediscích podobným zákonem, jako má Slovensko. Podle tohoto zákona si musí každé středisko zajistit první pomoc či záchranu buď smluvně, nebo vlastními vyškolenými zaměstnanci. Takto by Horská služba ČR získala část finančních prostředků na činnost a renovaci strojů.

Dalším problémem, se kterým záchranáři Horské služby ČR bojují, je jejich bezmocnost s tím, že nemají žádné pravomoci, aby mohli vykázat například opilé lidi ze sjezdovky a tím zabránili případnému úrazu jiných lyžařů. Na takový zákon čekají záchranáři dlouho. Přitom kdyby mohli například potrestat člověka, který z nedbalosti spustí záchrannou akci nebo někoho zraní, mohlo by být takových akcí méně.

Člověk se při návštěvě hor všude setkává s opatřeními Horské služby ČR a ani si to neuvědomuje. Při zpracování této diplomové práce bylo zjištěno několik ochranných opatření, které Horská služba ČR zavedla nebo se aktivně podílela na její propagaci. Prvním takovým opatřením, které vzniklo již v první polovině 20. století, je tyčové značení, bez kterého si dnes snad ani hory nedokážeme představit. Dalším opatřením byla FIS pravidla, která se snaží dodnes Horská služba ČR prosazovat a upozorňovat na ně, aby je návštěvníci hor dodržovali a měli v paměti. V každém vydání časopisu „Horská služba – Doporučení a informace“ se vždy objevují v kreslené formě FIS pravidla. Za zmínku stojí také kampaň, na které se Horská služba ČR podílela, „Chraňte mozky“, kde se snažila upozornit na nebezpečnost jízdy bez přilby drastickými metodami, zároveň s tím radila jezdcům, jak si vybrat správnou a kvalitní helmu a dodnes se snaží, aby se ukotvil zákon o nošení helmy povinně na každé sjezdovce a pokud by to bylo možné nejen pro děti, ale i pro dospělé. Ještě se zmíníme o aplikaci „Horská služba“ do mobilních telefonů, která není závislá na dostupnosti datového signálu, ale pracuje s lokalizací pomocí GPS, která hodně pomáhá Horské službě ČR k rychlému určení polohy volajícího. Tato aplikace umí také odeslat nouzovou SMS a informuje uživatele o počasí a lavinovém nebezpečí.

Horská služba ČR nachází v posledních letech velké uplatnění a zaměstnání i v letním období. V roce 2010 byla povolána složkami IZS k pomoci při povodních v severočeské Raspenavě a ve Frýdlantu v Jizerských horách, což mnoho obyvatelů České republiky netuší.

Velkým přínosem pro členy Horské služby ČR jsou doškolovací akce. Nejen, že se členové Horské služby školí v rámci České republiky a každý rok musí podstoupit test fyzických dovedností, ale na přelomu října a listopadu v roce 2011 se členové Horské služby ČR zúčastnili ve švýcarském Zermattu doškolení ve spolupráci s místní záchrannou organizací Air Zermatt. Cílem této akce bylo seznámit se s organizací, postupy a materiálem, který se používá ve Švýcarsku při záchranně v horách, a získané poznatky a dovednosti přenést do záchranné činnosti v České republice. Tyto akce pomáhají Horské službě ČR k rychlejšímu rozvoji a držení tempa růstu s evropskými zeměmi.

Počasí a klimatické podmínky dokáží zkazit lidem plány, jako to bylo v zimní sezóně 2013/2014, kdy sněhová nadílka přišla až na přelomu ledna a února a dlouho nevydržela, hlavně po celou dobu nebyla výška sněhové pokrývky na sjezdových tratích ideální. I přesto Horská služba ČR nezaznamenala tak velký úbytek úrazů, jak by se mohlo předpokládat. Mnoho úrazů se stává na modrých tratích, kdy lyžaři s nulovými zkušenostmi a vědomostmi vyrazí bez odborného dohledu na svah.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury:

BROŽEK, Jiří. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 4, Léto 2010*. Mělník: Wendy s.r.o., 2010, 2(4).

BROŽEK, Jiří. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 5, Zima 2010/2011*. Mělník: Wendy s.r.o., 2011, 3(5). Dostupné také z: <http://www.horskaslužba.cz/data/web/download/casopis-horske-sluzby/casopis-hscr-5-zima2010-11.pdf>

BULIČKA, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 4, Léto 2010*. Mělník: Wendy s.r.o., 2010, 2(4). Dostupné také z: <http://www.horskaslužba.cz/data/web/download/casopis-horske-sluzby/casopis-hscr-4-leto2010.pdf>

BULIČKA, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 5, Zima 2010/2011*. Mělník: Wendy s.r.o., 2011, 3(5). Dostupné také z: <http://www.horskaslužba.cz/data/web/download/casopis-horske-sluzby/casopis-hscr-5-zima2010-11.pdf>

BULIČKA, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 6, Zima 2011/2012*. Mělník: Wendy s.r.o., 2012, 4(6). Dostupné také z: <http://www.horskaslužba.cz/data/web/download/casopis-horske-sluzby/casopis-hscr-6-zima2011-12.pdf>

BULIČKA, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 7, Zima 2012/2013*. Mělník: Wendy s.r.o., 2013, 5(7). Dostupné také z: <http://www.horskaslužba.cz/data/web/download/casopis-horske-sluzby/casopis-hscr-7-zima2012-13.pdf>

BULIČKA, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 8, Zima 2014/2015*. Mělník: Wendy s.r.o., 2015, 6(8). Dostupné také z: <http://www.horskaslužba.cz/data/web/download/casopis-horske-sluzby/horska-sluzba-08-v3.pdf>

ENDERSCH, Jan. *Horská služba – teze pro lektory školení členů a cvičitelů II. tř.* Praha: Letasport, 1983.

FIALA, Miloš a Josef VILÁŠEK. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-246-1856-2.

HRIVNÁK, Ján, Lenka BURDOVÁ a Lubomír POLÍVKA. *Metody a nástroje řešení krizových situací: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009, 152 s. ISBN 978-80-7251-304-8.

KLIMEŠ, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 5, Zima 2010/2011*. Mělník: Wendy s.r.o., 2011, **3(5)**.

KLIMEŠ, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 6, Zima 2011/2012*. Mělník: Wendy s.r.o., 2012, **4(6)**.

KLIMEŠ, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 7, Zima 2012/2013*. Mělník: Wendy s.r.o., 2013, **5(7)**.

KLIMEŠ, Michal. *Horská služba: Doporučení a informace, Číslo 8, Zima 2014/2015*. Mělník: Wendy s.r.o., 2015, **6(8)**.

KUKAL, Zdeněk. *Přírodní katastrofy*. 2. Brno: Horizont, 1983.

VEVERKA, Ivan. *Kvalitativní analýza mimořádných událostí na území České republiky*. 1. Lom u Mostu: Aa/Print s.r.o., 1996.

VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*, Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, 189 s. ISBN 978-80-246-2477-8.

ZÁRUBA, Quido a Vojtěch MENCL. *Sesuvy a zabezpečování svahů*. 1. Praha: Academia, 1987.

Elektronické zdroje:

URL₁ <<http://www.mvcr.cz/clanek/ostatni-slozky-izs.aspx>> [cit. 2012-07-17]

URL₂ <http://mail.kallib.cz/hs/2_1.php> [cit. 2012-06-05]

URL₃ <<http://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/historie>> [cit. 2015-07-07]

URL₄ <<http://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-cr-o-s>> [cit. 2015-07-07]

URL₅ <<http://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-cr-o-p-s>> [cit. 2012-06-05]

URL₆ <<http://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/odborne-komise>> [cit. 2012-07-15]

URL₇ < <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/Horska-sluzba-zacina-zimni-sezonu-s-jednotnym-cisl>> [cit. 2012-07-22]

URL₈ < <http://www.horskasluzba.cz/cz/oblasti>> [cit. 2012-07-22]

URL₉ < <http://www.horskasluzba.cz/cz/aktualni-informace/informace-a-pravidla/10-pravidel-fis-pro-chovani-na-sjezdovych-tratic>> [cit. 2012-07-25]

URL₁₀ < <http://www.horskasluzba.cz/cz/aktualni-informace/informace-a-pravidla/aplikace-do-mobilu>> [cit. 2012-07-27]

URL₁₁ < <http://www.horskasluzba.cz/cz/aktualni-informace/aktualne/tiskove-zpravy/1012-horska-sluzba-zahajila-kampan-chrante-mozky>> [cit. 2012-07-27]

SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet zásahů Horské služby ČR za období 2010 – 2014 (Vlastní tvorba).....	58
Graf 2 Zásahy dle oblastí za období 2010 – 2014 (Vlastní tvorba).....	59

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Struktura organizace Horské služby ČR (URL ₅)	25
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 12. 2009 - 30. 11. 2010 (Klimeš, 2010)	47
Tabulka 2 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 12. 2010 - 31. 10. 2011 (Klimeš, 2011)	48
Tabulka 3 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 11. 2011 - 31. 10. 2012 (Klimeš, 2012)	51
Tabulka 4 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 11. 2012 - 30. 11. 2013 (Klimeš, 2013)	53
Tabulka 5 Zásahy Horské služby ČR dle oblastí 01. 12. 2013 - 30. 11. 2014 (Klimeš, 2014)	55
Tabulka 6 Zásahy dle oblastí za období 2010 – 2014 (Klimeš, 2014)	57